

Kroniek periode 1401-1500

Laatst bijgewerkt: 15.07.2021

1400

"Kersten Loy tot heren Johan Homoet van 's mans wegen van Wiert die syn gelt ende gewant ghenamen was ende voert Bernevelde aen Arnt Keppel om den slotel ter stat kist.

2 lb. 8 s."

bron: Jappe Alberts, W., Stadsrekeningen van Arnhem, deel II, 1377-1401, blz. 371

1400

dat guet ter Schure

bron: E., T. van, blz. 134, nr. 7

1400

(huis) Lankeren

bron: E., T. van, blz. 135, nr. 7

1400

Coetwyc (Kootwijk), Elspyc (Elspeet).

bron: Bronnen voor de geschiedenis der kerkelijke rechtspraak in het bisdom Utrecht in de middeleeuwen, blz. 100, 101.

lit.: Geldersche Plaatsnamen. in: Bijdragen en Mededeelingen vereniging Gelre, deel XII, 1909, blz. 465, 468

circa 1400

omstreeks 1400 is er sprake van "den guede to berenen".

bron: Tijnsboek der abdij van Hoog-Elten, blz. 114.

1401

In dit jaar beklagt een Tydeman Hoelboem er zich te Garderen over dat er een schaap van hem is weggenomen.

bron: Gelders Archief, Hertogelijk archief no. 653, jaar 1401, geen folio, idem no. 101 (fol. 109v) en no. 102 (fol. 12), jaar 1489.

1401, 18 mrt.,

Windrecht verleend door Willem van Gulik aan Agnes van Herwen voor de kerspelen Ede, Gerderen en Caitwijck: "omme mennigen truwen dienst dien onse Agnese van Herwen duck gedaen heeft enden noch doen mach... geven en verpachten wij mit desen tegenwaardigen

brieve ... dat gemale en den wynt van onsen karspelen van Ede, van Gerderen ende Caitwijck (Kootwijk) - voor zes pond - myt vurwerden dat bynnen denselven kirs spelen nymandt anders en ghetne moele setten sal dan Agnesen en hoeren erven".

bron: Doorninck, P.N. van, Leenactenboeken 1400-1404, Haarlem, 1905, p. 52-53;

lit: Hoekstra, P., Geschiedenis van Lunteren, deel 2, noot 26

1401, 8 nov., (de dinxdach na sente Willebrodus)

"Item de dinxdach na sente Willebrodus dach reeden dyeselve Felkener mit iiii perden toe Barnevelde mit hoeren vogelen ende bleven dair thent des dinxdachs op sente Luciendach, dit tijt is v weken ende bynnen vervoedert xx molder."

lit: Hasselt, G. van, Roozendaal als de prachtigste bezitting, enz. Arnhem, 1808, blz. 82, recensie van dit boek in bibliotheek gemeentearchief Barneveld nr. VMN XLVII-58.

1402

Jan van Vossen

1403

Jan van Zuylen, ridder, heer van Zuylenstein, Holestein en Natewisch wordt beleend met tienden in Barneveld.

bron: Heraldische Bibliotheek, jrg .., blz. 404

1403, 29 mei, (opten Dinxdach naest voer den heiligh Pinxdagh)

Broeder Hesse Slagenhols, meester in de Duytse Lande, commandeur van de Orde van St. Johan te Langouwen, vermeerdert de inkomsten van St. Johansdaell bij Harderwiick met die van den hof van Callenbroeck, waarvan de commandeur van St. Jansdal jaarlijks het Godshuis van St. Katherinen te Utrecht 80 gulden moet geven. (regist nr. 293).

Acte, waarbij broeder Hesse Slagenhols, meester in Duitsland, de inkomsten van St. Jansdal bij Harderwijk vermeerdert met die van de hof van Kallenbroek, 1403. Met een acte van waarborg van een uit deze hof gaande rente, 1458, en met een acte betreffende een visitatie door enige Gelderse autoriteiten, 1449.

bron: Nijhoff, Bijdragen VI, blz. 95;

lit.: Berends, P., Het Oud-Archief van Harderwijk, deel I, blz. 340, 341 (inv.nrs. 1941 en noot bij 1946); Loeff, J., Het archief der Commanderij van St. Jan te Arnhem. 's-Gravenhage, 1950, blz. 189, reg.nrs. 293, 367 en 374 (inv.nr. 516);

1403, 29 mei (int jaer ons Heren dusement vier hondert ind drye op ten Dinxdach naest voer den heiligen Pinxdach).

Broeder Hesse Slagenhols, commandeur te Lemgouwen, Sint Jansoirden, overwegende dat wijlen broeder Rutgher Pauwels, commandeur van Sint Katharinen in den balije van Utrecht, begonnen is eene broederschap der orde van Sint Jan te vestigen in het godshuis "Sint Johansdael bij Harderwijck", schenkt, met toestemming van broeder Arent van Doenen, stadhouder in genoemde balije c.s., de hofstede "Callenbroeck" c.a. aan dat gast- of godshuis, onder voorwaarde van a. jaarlijksche uitkeering van 80 rijnsguldens aan het godshuis van Sint Katharina voornoemd; b. rekenplichtigheid en c. gastvrijheid aan visiteurs. Verder stelt hij leefregels vast voor den commandeur en de broeders vandeze nieuwe stichting. Regest nr. 124

bron: Berends, P., Het Oud-Archief van Harderwijk, deel II, blz. 53

1403, 29 mei

In 1403 bepaalde Hesse Slagenhols, meester of hoofd der orde in Duitschland, dat de inkomsten van St. Jans Dal met die van den hof Kallenbroek zouden vermeerderd worden, en dat er zich een commandeur zoude vestigen, met acht of tien personen, ridders van Malta uit de aanzienlijksten van de lande, ten einde een geestelijk leven te leiden, overeenkomstig de instelling der Johanniter orde."

bron: Meester, G.A. de, Het St. Jans Dal of 's Heeren Loo. Arnhem, 1847 (bibliotheek gemeentearchief Barneveld, nummer VMN XLIV - 30 - II(8)).

1403, 17 jun.,

Bevestiging inlijving kerken van Putten en Voorthuizen bij de abdij Abdinkhof (zie 12 mei 1381) door paus Bonifacius IX en benoeming Hendrik Hauberg tot commissaris die de beide kerken opnieuw inlijfde.

bron: Sloet, L.A.I.W. Baron, De bezittingen van het Benediktijner klooster van St. Petrus en Paulus te Paderborn, geheten Abdinkhof, in Gelderland hoofdzakelijk in Putten, Amsterdam, 1889, blz. 23 (228)

1405

Jacob van Schaffelaer is een 'dienstman' en heeft een horig goed, toebehorend aan de Abt van het klooster te Paderborn: Abdinkhof.

1405

"Opboeren van den wijselen ende anders als hyr na beschreven steet overmidts Heeren Arndt van Leijenbergh Rentmeester ende Derrich Ploech Amptman bynnen Veluen van desen jaer vurgenoemt Ao. 1405":

- Item Steven van Ramseler is eyn dienstman ende hevet een horig guet, dat gebetert mijnen lieven Heeren mit x gulden. Ende hij bynnen 17 Jaren na den goide een kynt horich maken of brengt aen een ander hant;
- Item Evert van Butseler was eijn vrijman mijns lieven genedigen Heeren van Gelren ende is na geworden een dijenstman mijns lieven Heeren vurschreven ende in sijn echte ofte rechte is weder gegaen Arndt Gaden soen van Esden die een dijenstman was ende is worden een vrijman mijns lieven Heeren vurschreven van dien Wissel minen lieven Heeren XL gulden;
- In den Ampt van Garderen Item Riquyn van Corler is mijns Heeren vrijman ende was gevaren mitter wone tot Amersfoirde sonder orloff ende hevet gehilict buten echten dat 't samen gebetert mit V gulden. Ende hevet gelaeft dat sijn wijff bynnen yaers vrij werden sal ende sal weder mitten wonen blijven in mijns Heeren landen tusschen dit ende meije;
- Item Roelof Gerrits soen van Stroij is eijn curmedich man mijnre vrouwe van Gelre ende heeft eijn vrijwijff dat gebetert VI lanck mit xiii gulden;
- Item Lambert van Westenvelde is eijn Dienstman ende heeft eijn dijenstwijff ende heveet mijns Heeren geltaftige guet ende heeft dat gebettert mit xxix gln. Ende Lambert vurschreven ende Henrick sijn soen hebben gelaeft bij hoeren guede den Rentmeester dat let weten dat Henrick dan sal komen, ende geven sijn dienstrecht over ende werden een vrijman nae den guede mijns lieven Heeren hier voir is borge Jan van Bijler;
- Item Gosen van Drongeler is eijn vaichtman ende heeft een vrij wijff ende dat gebetert mijnen lieven Heere van Gelre met xv gulden;
- Item Jacob van Scaffeler is eijn dijenstman ende hevet eijn horich guet ende heeft dat gebettert vi Jaer lanck mit xx gulden;
- Item Gaert van Scaffeler is eijn vrijman mijns Heeren ende heeft eijn dijenstwijff ende heeft dat gebetert mit vi gulden;
- Item Evert van Bitterscaten is eijn dienstman en heeft genomen een vaightwijff ende heeft eijn daiglic guet dat gebettert met vi gulden;
- Item Gerit van Estvelde was curmedich den Abt van Paderborn ende is worden een vrijman mijns lieve Heere van Gelre ende in sijn stede is weder gegaen Geertruijt Wolffswijff van Hersler die eijn vrij wijff was mijns Heeren voirschreven ende is geworden curmedich den Abt vurschreven van den Wissel minen lieven Heere vurgemelt xviii gulden;
- Item noch in den ampt van Garderen Claes Blijscap is eijn vaichtman ende heeft genomen eijn dijenstwijff dat gebetert minen Heren mit iiiii gulden;
- Item Lambert van Sumeren is eijn dienstman ende heeft genomen een geltaftich wijff ende eijn geltaftich guet dat gebetert mit iiiii gulden;
- Item Evert van Schoenrebeec is eijn dienstman ende heeft mijns lieven Heeren geltaftigh guedt, dat gebetert mit VII gulden."

bron: Rek. A. van Leijenburch O V Rentmr. van Gelre ov. 1405

1406

Alfen van Bernevelde

1407

"Dit is dat opboeren, dat Gerit ten Hage, Rentmeijster opgeboert heeft, als van den Woekeneren, die nu, diewyle dat hy Rentmeister geweest is, om Woekerens wil yn Veluwen geschat zyn.

(...)

Tot Garderen (lees ambt Garderen, dus inclusief Barneveld, enz.)

Item Pelgrom van den Brinck, XXIII gl;

Item Reyner Grauwert, XXXVIII gl;

Item Arnt Broenissoen, VI gl;

Item Arnt van der Eck, XX gl;

Item Reyckolt van Schothorst, IX gl;

Item Norman, XV gl;

Item Derich van Roesler, V gl;

Item Bergsteden, XXXI gl;

Item Jacob van Schaffelaer, XXV gl;

Item Aelt Garritsoen, XII gl;

Item Garit Karnys, IIII gl;

Item Reyner Brantssoen, V gl;

Item Ryckolt Voegel, VIII gl;

Item Bartolt op Doncker, VI gl;

Item Abel Broitman, IIII gl;

Item Abel Stynensoen, V gl;

Item Maes van der Beeck, IIII gl;

Item Heyn Rantswyff, V gl;

Item Arnt Haselman, V gl;

Item Heyn van Gaesfoys, II gl;

Item Gerborch Andriesswyff, VIII gl;

Item Johan van Dolre, VI gl;

Item Goissen van Dronckeler, XV gl;

Item Gaedert Schraesser, IIII gl en

Item Henr. van Oldenbernvelde, V gl.

bron: Deze post komt voor in de rekening van G. ten Hage, de overrentmeester van Gelre over het dienstjaar 1407. G. van Hasselt publiceerde deze in zijn Geldersch Maandwerk voor het jaar 1807, 2de deel, 12de stuk, blz. 475.

1407

tot Garderen heeft Gerrit ten Hage woekeren opgeboert (als hoofdplaats).

bron: Hasselt, G. van,

1407

"Uytgegeven der kemeners in der achter maent. In 't [eerst] enen boden an den commenduer in die Loe ende voirt toe Kallenbroeck ende 't Utrecht 1 gul. 2 pl."

bron: Berkenvelder, F.C., Maandrekening van Zwolle 1407, blz. 89

1407, 9 aug., (Gegeven int jaer ons Heren dusent vierhondert en zeven op Sunte Laurentius avent)

Het kapittel te Amersfoort geeft aan den abt van St. Peter en Paulus te Paderborn bewijs van kwijting voor de koopsom der tienden te Zomerem, Wickelo en Harzeler:

"Wy deken enn ghemene capittel der kerken tot Amersfoerde, doen kont allen luden, dat wy beliet hebben enn belien mit desen openen brieve, den eersamen vader in Gode, den abt van Sunte Peters enn Sunte Pauwels kercke tot Palborne, goeder bethalinge van sestehalf hondert gulden, neghen grote botdragers voer elken gulden voerscr. ruerende van den tiende tot Zoemerem, tot Wickelo en tot Harseler, alsoo die gelegen syn in den kerspel van Voerhusen enn schelden den voerscr. abt daer claerliken quyt of. In orconde des briefs besegelt mit ons capittelssegel."

lit: Sloet, L.A.I.W. baron, De bezittingen van het Benediktijner Klooster van St. Petrus en Paulus te Paderborn, enz. blz. 36, nr. 241; Spaen, van, Repertorium Gelricum II, blz. 439;

1407, 6 nov., (Sondach na Omnium Sanctorum)

"Sondach na Omnium Sanctorum gesant in der nacht tot Garderen, Hoenzoeren (Hoog-Soeren) ende tot Nyersen, omme die jegeren (lees: jagers) te sueken, dat sij konijne tot Caster seijnden solde, tegen des nyen keysers kompste tot Aken."

Landmeestersrekening. Hertog Reinald stuurde dit aan keizer Robrecht te Aken teneinde door hem als Hertog van Gelre erkend te worden.

bron: Nijhoff, deel III, blz. CXIV

1407, 10 nov., (?up Sente Martins avont)

"It[em] up Sente Martins avont Albert vors. [Albert ons. stad misselgier] die ghelopen was an Ude Bozen dien hi zochte tot Aernhem. te Bernevelde ende tot Herderwiic/ mit ons. stad breve inhoudende dat he up een tijt. bi onse vriende van onsen rade comen wolde up een stede daert hem ghevoechlist were ghegheven 1 gl."

bron: Meyer, G.M. de, De stadsrekeningen van Deventer, deel 2 1401-1410, blz. 386 (Eerste rekening van 1407).

1408

"Bewisinge Albert Snavels uytgegeven kemeners": (...) in der ander maent (...) Item een reyse 't Utrecht vyer van den rade teghen den rait van Hollant to daghe mit 14 peerden ende vele inval. In seven daghen verteert uyt ende weder ende gheschencket in onss heren bottelrye 20 Vlam.gr., den pijpers van Utrecht 16 Vlam.gr., Baeckerweerds wijve 14 Vlam.gr. Ende voirt van allen anderen onrade 79 gul. 18 pl. Item gegeven Wolter van den Dijke, die ons temuete reet toe Voirthusen ende weder thuys gheleyde. Drie enkele Ghelresche guldens. Maket 3 gul. 4 pl."

bron: Berkenvelder, F.C., en S. Elte, Jaarrekening van Zwolle 1408. Zwolle, GA, 1996 (nr. 33).

1409, 18 apr.,

"Alle alsulke teenden ende recht over deze gude hiernae beschreven als aver dat guet, geheiten Borchsteden, Gelinde, Veenschoeten, Langelaer, Burevelt ende Hugenburgsche." Otte van Hokelem na opdracht door Claas van der Soevender en afstand door Willem van der Soevender, zijn zoon, van alle rechten.

bron: Maris, A.J., Register Stichtse leenprotocollen uit het landsheerlijk tijdvak (1394-1581).

1410, 23 jun.,

Schoon een vroeger bestand tusschen Hertog Reinald en die van Amersfoort met 24 juni 1410 verstreken was zoo lees ik in het Vitgeun Gerits van den Hage, oversten rentmeesters, ingainde dinxdages na Palmen, durent thent Sonnendaighes St. Margaretha-daige (beide van het jaar 1410): "In der nacht gesant van Hattem tot Aernhem omme mijns gnedigen Heren compite doin te bestellen tot Ros. Ende mede omme des Rentmeesters harnasch ende synre gesellen tot Bernevelde te schicken want die vrede des anderen dages, dat was op Sante Johans dach te midsomer, tusschen minen gnedige heren ende den (van) Amersfoirde uitginck."

bron: Nijhoff, deel III, blz. CXXVIII

1411

Ernst en Philips van Vencelaer; Evert en Jan van Bylaer; Wolfaert van Bylaer; Govert van Rooselaer.

lit: Slichtenhorst, A. van, Geldersche Geschiedenissen, boek VIII, blz. 182

1411

"Incipit structura muri; Goedert Evertssoen van den Berneveldschen moerter, 5 karren ad 3 groten, valent, 10 s. die calck die de stat had van dien van Bernevelde is betaelt van de calck voirseyt die de stat tegen Rutger Lepken coft.

bron: Jappe Alberts, W., Stadsrekening van Arnhem, deel III (1402-1420), blz. 191

1411, 3 mei,

Amersfoorters die de Geldersen geholpen hebben in 1411 de stad binnen te komen:

Wolfardus van Bylaer, Gerard van Geyn. Geldersen: Ernestus Venselaer, Philippus Venselaer, Everardus van Byler, Joannes van Dompelaer, Godfried van Roselaer en Joannes van Bylaer.

bron: Rootselaar, W.F.N. van, Amersfoort, 777-1580. Eerste deel. Amersfoort, 1878, blz. 473.

"Den 3n Meij 1411 hebben de Geldersen met toendoen van eenige gebannen borgers van Amersfoort in 't aftereijnd, geheeten de Camp, ingevallen ende van dar op de oude graft ingedrongen, om voort met ledere over de vesten te climmen. Doch dit misluckende, staeken over de 20 borgerhuijsen aen brand, mede slepende soo veel buijts als sij konden." bron: Johan van Ingen: geschiedenissen, in: Archief Aartsbisdom Utrecht, 74e deel, 1956, blz. 21. NB Betrof episode in de zogenaamde Arkelse oorlog.

"Ao. 1411. 's Jaers daerna hielden die van de wet van Amersfoort onsen Hertogh verwijtelijken voor, hoe eenige Geldersse met zommige van de burgerij t' zaemen doende op den drieden Meij-dagh in 't aftereind van de Stad geheeten de Kamp waren ingevallen, ende vandaer op de oude Graft aengedrongen, om voort met ledere over de vesten te klimmen; dan, dit misluckende, dezelve Voorstad hadden geschonden, aen brand gesteecken over de 20 burgershuijsen, en mede gesleept soo veel sij aen buijt laeden konden, eijndlijken ook een van de burgers nedergeleight en etlijke ter dood gequetst. Ende alsoo deze moetwillige vennooten, de plonderagie naer Gelderland hadden verbraght, onderen verdeijlt, en aldaer zich noch ophielden; spraeken sij den Hertogh aen om beteringh van al dese schaede, bijzonder zoo al 't voorzeijde eerst na de verzoeninge was opgekomen. De naemen van de vernaemdste Geldersse in desen brief wtgedrukt waeren, Jan Nagell, Ernst en Philips Vencelaer, Evert en Jan van Bijlaer, Jan van Domselaar, Govert van Roselaer, Jan van Spaen, Otho van Salland, Maes Does. Onder de belhamels van Amersfoort vind ick dese: Willem van Daselaer, Lamb. van Lienlaer, Walter van Hagenouwe, Simon Grache, Wolfaert van Bijlaerm Geeraert Nagel, Pelgrom van Hollick, Evert Gheijn, Jan Schrasser, enz." lit. : A. van Slichtenhorst, Geldersche Geschiedenissen, boek VIII, blz. 182

1411, 1 jul.? (des dinxdaghes daer na (up Sente Peters ende Pauwels dagh)

"It[em] des dinxdaghes daer na Lambert vors. die mit uns. stad brieve ghelopen was an den Richter van Veluwen dien he zochte tot Aernhem ende vanden tot Bernevelde/ omme dat peerde hoelt van unsen burgeren in Veluwe/ 16 pl." bron: Meyer, G.M. de, De stadsrekeningen van Deventer, deel 3 1411-1415, blz. 13/14 (Tweede rekening van 1411).

1412, 28 jan., (Op donredach post Conversionis Pauwli)

"Op donredach post Conversionis Pauwli, heeft die Erffhaiffmeister mynen diener Tys gesant tot Barnefelt ende Ede, omb to manen die penningen van den Roesendael, die Ercklents t'samen aen sich behalden hefft so it in synen beweynde geweest is, ind heeft uyt beveel Erckelemtz ind ontheyt Vyrssens tot Wageningen moeten vertuessen hent op saterdach post Mathaei Apostoli, so hy tot ghienen bescheiden komen en konde, verteert bynnen der tyt mit i. peert t' samen IV gl. p. XIII st. III oort.."
lit: Hasselt, G. van, Roozendaal als de prachtigste bezitting, enz. Arnhem, 1808, blz. 131, 132, Rek. Joh. Schulien, Anni 1412

1412, circa 2 jul., (Visitationis Marie)

"die somme van der reysen tot Bernevelde circa Visitationis Marie 196 lb. 18 s. 4 d."

bron: Jappe Alberts, W., Stadsrekeningen van Arnhem, deel III (1402-1420), blz. 214

1414

Diderick van Breler tekent de verbondsbrief tussen de edelen en steden van Gelderland tegen de oorlogszuchtige Reinald IV.

1418

Geslacht Van Achtuel (Achterveld). in:

bron: Nijhoff, Verzameling van Geldersche Oorkonden III, blz. 353.

1418

Geslacht Van Breler

bron: G.V. t.a.pl.

1418

"Beernt tot Bernevelde aen den deken van Veluwen cum littera van heren Henric Hollanders sake 8 bl."

bron: Jappe Alberts, W., Stadsrekeningen van Arnhem, deel III (1402-1420), blz. 361

1418, 3 mei,

Heijn van der Schuer ondertekent de verbondsbrief tussen de Ridderschap en steden van Gelre, voor de Veluwen. Lubbert van Achtevelt; Henrick van Bijler

1419

"Item want die Ampte van Ede, Bernevelde, Nijkerk ende Ermel, omme des Oirlogs wille geen Rys gevueren en konden tot m.l. Heere brant tot Roesendael, soe heeft die Boschmeister bestaedt ende tot R. doen vueren tot sente Magrietmisse toe, Ivii vymmen reys."

lit: Hasselt, G. van, Roozendaal als de prachtigste bezitting van enz. Arnhem, 1808, blz. 160

1420

Bisschop Frederik van Blankenheim spreekt over "de Uuthoof van Kallenbroeck sante Johans orde", behorende tot het St. Catharina-convent te Utrecht ofwel tot de Utrechtse Commanderij.

lit.: Mars, K.H.M., De Johanniters in het St, Jansdal of 's Heerenloo en in Harderwijk. In: Archief voor de Geschiedenis van de Katholieke Kerk in Nederland. Jaargang 22, 1980-2, blz. 160; Muller Fzn., S., Regesten van het Archief der bisschoppen van Utrecht. Utrecht, 1918,

reg.nr. 2206; Beijer, T., en J.W.P. van Dijk, St. Jansdal. Van Johanniter Commanderie te 's Heerenloo tot Streekziekenhuis te Harderwijk. Barneveld, 1988, blz. 37.

1420

1420 bragt hertog Reinald, te Nijkerk, te Barneveld en elders langs de grenzen een aantal krijgsvolk, nevens mondvoorraad en oorlogsbehoefden, als tot een groote toerusting te zamen.

doc.: gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer, archiefnummer 263.

Inventarisnummer 566 "Uittreksels uit officiële stukken 1494-1794; 1618-1845. Lijsten van schouten, ambtsjonkers, burgemeesters. Kadastrale kaart. gemeente Nijkerk."

lit.: Nijhoff, deel III

1420

"Oock zijn van de stad die reijsen der wapentuers als van die XVIII glavien, welke na Nijkerck togen, van die schutten na Barneveld, ende van die XLV glavien ende IIIc. wapentuerden voor Amersfoort, in dit jaer betaald ende een ijder had een wit vaenken zijnde een elle lang aan zijnen glavie."

bron: Kronijk van Arnhem. Arnhem, 1790, blz. 6

1420

Tocht van Utrechtenaren (Hubrecht, Herman en Henric) naar Barneveld. Breken de kerk open en halen eruit wat van hun gading is en beroven ook het kerkhof.

bron: BSB, 1420, folio 13, verso GA Utrecht, I, nr. 16, Buurtspraakboek

1420, jan.,

"Uutgeven Evert Tyasens in der yrster maent. Item enen bode to Bernevelde ghesant om enen leydsman 8 pl."

bron: Berkenvelder, F.C., m.m.v. W.A. Huijsmans, Maandrekening van Zwolle. Zwolle, 1982, blz. 59

1420, 29 apr.,

Paus Martinus V draagt de deken van de Walburgskerk in Arnhem op om de incorporatie van de kerken van Putten en Voorthuizen bij de abdij Abdinghof (kellenarij te Putten) in zijn naam te bevestigen.

bron: Staatsarchief Münster. Urkunden Abdinghof, nr. 592.

1420, 21 dec., (Sente Thomas dagh)

"It[em] up Sente Thomas dagh des hertogen bode van Gelre die ons. stat enen brief brachte van den brande schinninge en de name te Bernevelde gegeven 10 pl."

bron: Meyer, G.M. de, De stadsrekeningen van Deventer, deel 4, 1416-1424, blz. 245
(Tweede rekening van 1420).

1420, 27 dec.,

"It[em] op den selven dagh Hermen Lepper die te Campen ende Zwolle gelopen (was) mit der antworde die die bisscop screef van den zaken van Bernevelde, 12 pl."

bron: Meyer, G.M. de, De stadsrekeningen van Deventer, deel 4, 1416-1424, blz. 246
(Tweede rekening van 1420).

1420/1421

"Beernt Bernevelt den wapentueres van hier herberge daer te werven ende bleeff daer liggen eer sy quamen 4 dage 2 lb. 16 d."

bron: Jappe Alberts, W., Stadsrekeningen van Arnhem, deel IV, 1420-1427, blz. 13

1421

"Doe sij daer quamen, doe wonnen sij hem die lantweer af die te Barnevelt gemaect was, roofden en branden dat dorp te Barnevelt ende veel datter bijstont, ende onlange daerna togen die van Utrecht ende van Amersfoerde in die Veluwe, branden en roofden ter Schuer ende Voorthuijsen ende dat dorp te Putten, ende deden dair groote schade."

lit.: Rootselaar, W.F.N. van, Amersfoort 777-1580, 1e deel, blz. 487; Nairac, C.A., Nog een oud hoekje der Veluwe, blz. 35.

1421

"Fyken Borssen ghevuert 2 voeren pravanden van Bernevelt tot Nyekirke ende een voer reyscaps vandaer t' Arnhem 2 lb."

bron: Jappe Alberts, W., Stadsrekeningen van Arnhem, deel IV 1420-1427, blz. 23

1421

"den bade van Zutphen ende bracht hier een antwoertsbrieff tot Bernevelt te dyenen 6 s. 8 d."

bron: Jappe Alberts, W., Stadsrekeningen van Arnhem, deel IV 1420-1427, blz. 33

1421, 21 jun.,

In juni 1421 plunderden of verbranden de Stichtsen Barneveld, Nijkerk, Putten, Ede en de omliggende dorpen. (noot: "naar Nijkerk zijn vervoerd ij kamerbussen mit hoeren kameren ende daertoe cv steen; ook iij tonnen pijlen, cxx pont loot, enz. (rek)."

lit: Rootselaar, W.F.N., Amersfoort 777-1580, 1e deel, Amersfoort, 1878, blz. 487; Nijhoff, deel III;

doc.: gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer, archiefnummer 263.

Inventarisnummer 566 "Uittreksels uit officiële stukken 1494-1794; 1618-1845. Lijsten van schouten, ambtsjonkers, burgemeesters. Kadastrale kaart. gemeente Nijkerk."

1421, circa 24 jun., (circa Nativitatis Johannis)

"Reysa Bernevelde circa Nativitatis Johannis. Johan van Bryenen ende Goesen van den Gruuthuus mit XXV glayen aldaer hem gedaen te teergelde 4 Rijnse gld. 36 bl. facit 14 lb. 2 s. 8 d. doe sy uutreden yn Philips van Polanen verteert 2 lb. 8 d. yn Beertkens 2 lb. 15 s.; betaelt dat Goesen van den Gruuthuyss op die reyse verleide 1 lb. 2 s. 8 d.; betaelt dat die ander ruytere deels verleiden als Praetssoen, Brouwer, Ott van Aller et ceteri 3 lb. 17 s. 4 d." bron: Jappe Alberts, W., Stadsrekeningen van Arnhem, deel IV 1423-1427, blz. 2 0

1421, circa 29 jun., (circa Petri et Pauli Apostolorum)

"Reysa Bernevelde circa Petri et Pauli Apostolorum. Johan van Bryenen ende Henric van Aller et alii de consilio cum XXVI glayen aldaer, hem mede ghedaen te teergelde 3 Arnh. gld. ad 44 bl. ende 4 overlensche gld. ad 50 bl. ende 38 bl., facit simul 24 lb. 8 s.; Henrich van Aller betaelt dat hy in der reyse verleide, want sy voert yn 't lant toegen, 22 bl., Goesen van den Gruuthuus 31 bl., Aernt Pyll 23 bl., Veltwick, Daetselers soen ende voert die andere rutere, want sy veer vaneen gelegen waren ende gestalt 50 1/2 bl., dit maect tsamen 8 lb. 8 s. 8 d.; doe sy uutreden verteert yn Beerten mit deels van den rade 3 lb. 1 s. 4 d." bron: Jappe Alberts, W., Stadsrekeningen van Arnhem, deel IV 1420-1427, blz. 21

1421, 1 aug., (profesto Petri ad Vincula)

"profesto Petri ad Vincula Kersten Loy tot Bernevelde gesant mit syns selfs perde omme te vernemen off die van Utrecht yn Veluen branden, voer syn perdehuere ende cost tsamen 24 s." bron: Jappe Alberts, W., Stadsrekeningen van Arnhem, deel IV, 1420-1427, blz. 14

1421/1422

"feria quarta post Invocavit de sero super cameram doe 't gherucht quam dat die van Utricht yn Veluen branden Putten ende Voerthusen 2 quartern 9 s. 4 d." bron: Jappe Alberts, W., Stadsrekeningen van Arnhem, deel IV 1420-1427, blz. 80

[1422]

In 1958 wordt in Barneveld een muntschat gevonden met munten uit de periode 1305-1422. bron: Jaarboek voor Munt- en Penningkunde, 1958, blz. 88; Enno van Gelder, H., en Joh. S. Boersma, Munten in muntvondsten. Bussum, 1967, blz. 199.

1422, 11 aug.,

"circa Tiburcii Henrich van Aller, Johan van Brienen ende Goesen van den Gruuthuys Bernevelde mit XXII glayen ende rede voert yn 't lant; mede ghedaen 5 Rijnse gld. ad 45 bl. ende 18 bl., facit 16 lb. 4 s."

bron: Jappe Alberts, W., Stadsrekeningen van Arnhem, deel IV 1420-1427, blz. 69

1423/1430

Garderen komt als hoofdplaats in de zogenaamde 'klaarboeken' voor.

lit: Riemsdijk, Th.H.F. van, De Hooge Bank van het Veluwsch Landgericht te Engelandersholt. Utrecht, 1874, blz. 50

1423

"Erve ende guede te Wassel [Wessel] gelegen inden kerspele van Barnevelt ende inden gerichte van Gerderen."

lit: Riemsdijk, Th.H.F. van, De Hooge Bank van het Veluwsch Landgericht te Engelandersholt. Utrecht, 1874, blz. 50

1423

"Anno XXX. Gerderen. – Item aldus seyt Geryt Rutgerss. mit Henrick van Schelenberg synen voirspreke want he Jan van Kaete angesproken heft voir viij Arnheemsche gulden van utingen dair Jan voirs. eyn buytmeister van is geweest dat Jan dair gheyns dienstrechts af genyeten af genyeten en sall by hy en sall kennen off verseken ende seyde dat dat recht were ende gherde des eyn ordell. Item dair op antwoordt Jan van Kaete ende seyt he sy eyn dienstman sysns heren ende en sal hem hier nyet te rechte staen ende seyt dat dat rechts is ende gheert des eyn ordell. Item dese ordele syn bestaidt an Lubbert vanden Glinde die der synen verst nam ende Lubbert vanden Glinde wijst voir recht want Geryt Rutgerss. ende Jan sementlic geroeft hadden ende hoir lyff ende guyt dair omme tsamen gewaecht hadden yn heren veden dair Jan eyn buytmeister aff was dat Jan Geryt Rutgerss. voirs. van synen deele richtege doin sal geluck hy hom angesproken heft. Item dat ordell wederspreckt Jan van Kaet mit Ludolph Luysman synen voirspreke want die anspraeke nyet en dreget an pacht of an verdient loen off an verterde cost dan alleyne van schaede ende an scholt ende Jan voirs. eyn dienstman is sysns heren dat he mit rechts sysns dienstrechts genyeten sall ende voir schaede ende scholt voir eynen dagelixschen Richter nyet staen en sall ende wyst dat voir eyn beter recht. Item Geryt Rutgerss. is syn ordel aff geclairt op v. merck".

bron: Clairboick ane 1423 incepto fol. 41 verso. in: Riemsdijk, Theodorus Helenus Franciscus van, De Hooge Bank van het Veluwsche Landgericht te Engelandersholt (D). Utrecht, 1874, Bijlage F.

1423

Naer dat hertoogh Reijnald overleden was in den jare 1423 soo wiert in syn plaetse gekoozen Arnold de eerste uyt den Stam van Egmont de sesde hertoogh van Gelder, Gulich ende Grave van Zutphen dese verkoos tot een van sijne raden Evert van Dompseleer soon van Johan raet van hertoogh Reijnald die hem om sijn sonderlinge diensten in den jare een duysent vierhondert vier en dertich t huys te Malckenhorst gelegen tot Barnevelt op de Veluwe tot een Edelen vrijen erfittingsgoet gaff van te voren horich goet sijnde.

1423

Rijcwijn Arntsdochter te Gerderen.

bron: B[eernink], G., Kleeding voor Hoogtijden, kleenoodiën. in: Bijdragen en Mededeelingen vereniging Gelre, 1915, XVIII, blz. 258.

1423, 15 jun.,

Herhaalde bevestiging inlijving kerken van Putten en Voorthuizen bij de abdij Abdinkhof (zie 12 mei 1381 en 17 jun 1403) door paus Johannes XXII en benoeming Hendrik Hauberg tot commissaris die de beide kerken opnieuw inlijfde.

bron: Sloet, L.A.I.W. Baron, De bezittingen van het Benediktijner klooster van St. Petrus enb Paukus te Paderborn, geheten Abdinkhof, in Gelderland hoofdzakelijk in Putten, Amsterdam, 1889, blz. 23 (228).

1424

Willem van Wedinchem ontfinck dat ander Wiltforstergoet te Wedinchem tot Zutphenschen rechte, anno 1424.

bron: gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer, archiefnummer 263.
Inventarisnummer 453: Landgoed Wenckum.

1424/25

"Kirsten Loye ende Wilhelmus tot Bernevelt gereden tegen meester Johan den rector hem te spreken van der scholen alhier aen te nemen, verdaen wech ende weder ende mede yngerekent dat sy voir meester Johan ende voir synen geselle dair gulden ende 20 bl. van peerthueren, simul 1 Arnh. gld 9 bl.;

Peter Bade cum littera aen meester Johan tot Amersfoirt gesandt om tot Barnevelt te komen dair men tegen hem comen soude mit hem te spreken van der schoelen hier aen te nemen 25 bl.; die selve dair weder geseyndt mitter stat brieff dat sy hem hebben wouden tot enen rector 25 bl."

bron: Jappe Alberts, W., Stadsrekeningen van Arnhem, deel IV 1420-1427, blz. 246

1424, 12 jun., (Feria secunda posi Pentecostes)

Goesen Gruuthuys en Henrick Byerwisch, schepenen te Arnhem, oorkonden dat Johan Tegger heeft beloofd aan Arnoldus Gruuthuys Goeswini te betalen ten behoeve van de commanderij in Calenbroeck 42 ½ Franse Kroon op 25 juli eerstkomende (Jacobi proxime). Voorde nakomning waarvan Arnt van Leuwen en Emmelrich van Vosshusen hun goed als pand hebben verbonden.

bron: Gelders Archief, RA 396 27 recto.

1424, sep.,

"Onlusten te Driel worden door volk zoo te voet als te paard van Arnhem, Barneveld, Nijkerk en Ede gedempt."

bron: Nijhoff, deel IV

1424, 6 okt.,

"Anne 1424 des VI dage in Octobri hefft Evert Pelgrums van Estvelt bekant dat hij dat guet tot Estvelt myt allen sijnen toebehoer in den kerspel van Bernevelt geleege dairnaist gelant is Gadert van Estvelt aen die eene sijde ende Jan van de Voirst aen die andere sijde voirtijts ontfangen hefft tot Zutphen-schen leenrechten, ende hyr op heft hij sijn hulde ende ede vernuwet. Beheltelick etx. Mannen Rijnart van Holthusen ende Peter van der Wercken."

bron: Bourgonsche Boeck aan de Ch.K. (coll. Bouwheer. Algemeen. 6 Onroerend goed, leenakten, enz.)

1425

betreft het goed Achtevelt

lit.: Maris, A.J., Register Stichtse leenprotocollen uit het landsheerlijk tijdvak (1394-1581)

NB Komt ook voor op 9 mrt 1394; 21 mei 1407; 1434; 1440; 1498; 20 mrt 1518; 7 jun 1519; 17 jan 1524; 3 jul 1529; 31 okt 1556; 29 jul 1559; 12 jan 1576.

1425, 28 jun., (in vigilia Petri et Pauli apos-tolorum)

Broeder Johan Vysscher, prior, en het Convent van St. Johannes Daell bij Harderwiick der Orde van St Johan, machtigen hun commandeur broeder Derick van Stramprade, hun pachten en renten te verdedigen voor alle geestelijke en wereldlijke gerichten en alle erven, guldens, tynsen en molens van het Godshuis, met Calenbroick en toebehooren en de andere landen of goederen, te verpachten of te verhuren, behalve in erfpacht.

bron: Loeff, J., Het archief der Commanderij van St. Jan te Arnhem. 's-Gravenhage, 1950, blz. 200, reg.nr. 337 (oorspr.inv.nr. 517)

lit.: Beijer, T., en J.W.P. van Dijk, St. Jansdal. Van Johanniter Commanderij te 's Heerenloo tot Streekziekenhuis te Harderwijk. Barneveld, 1988, blz. 38

1426

"uitsettinge van Rysmennyngen: Item in den Ampt van Garderen lx vymm."

lit: Hasselt, G. van, Roozendaal als de prachtigste bezitting van enz., Arnhem, 1808, blz. 182

1426

'Verkoop' van 123 "gevangenen van Amersfoort":

"Jacob Jans knecht van Zeller vercoft om XVI. bis. schilde; Godenaert Spee Gosenssoen van (H)Asselaer vercoft om CXX bis. schilde; Ghoeyert Dircksz van Rooselaer vercoft om XVI bis. schilde; Henric Aelts zoen van Bernevelt vercoft bij Jacob Borne XVII gulden; Henric Heymanszoen van Harselaer vercoft om XII bis. schilde; Jan van Butselaer quam van der Eem vercoft om XXV bis. schilde; Rutger van Daetselaer vercoft om LXXV bis. schilde; Ricout Henrichzoen van Bernevelt vercoft om XVIII bis. schilde en Reyaar van Moerselaar vercoft om XX schilde."

Regelmatig trok de Utrechtse bisschop naar het Oversticht (Overijssel) dat eveneens aan hem behoorde. Op de terugweg naar Utrecht trokken ze via Apeldoorn en Garderen naar Amersfoort en dat was een prachtige gelegenheid om wat Veluwenaren te vangen die dan later tegen baar geld weer verkocht of vrij gekocht konden worden. In 1426 vonden we onder het hoofd "gevangen inder Veluw tot Gerderen doe mijn heer van Overijsel quam: Beernt Lubbertssoen van Stroeyen; Gerrit Engbertszoen van Apeldoren; Hein van Oudendorp; Maes van Oudendorp; William Reynders soen van Ghaer; Heijn Vosse; Dirck Voer van Gherderen; Gerrit Voer van Gherderen; Gerrit Voer Dirckssoen; Jan Claesen van Armelen (Ermelo?); Timan Maes soen van Oudendorp; Ginan van Honthorst G. Ginanss; Willem Vos van Gherderen; Aelbert Engbertsoen van Apeldoren; Jan Evertssoen van Wijden; Goey Evertssoen van Wuden; Andries van Apeldoren; Evert Aernts van Aenstoot; Evert Goeyenssoen van Boeschoten; Wouter Reynaerts s. van Bernevelt; Gerrit Hesselss. van Spriel; Evert Henricss. van Elspit; Gerrit Everts s. van Stroeyen; Geryt Engbertss. van Apeldoren. Dese XXIII personen bi. namen sin samens coep vercoft bi Jacob Borre om CLII schilden."

bron: RAU, Archief van de Bisschop van Utrecht, inv.nr. 402;

lit.: Gegijzeld namens de bisschop. in: Oud Barneveld, nr. 39, mei 1995, blz. 92-93.

1426

Rekening van Gerrit de Keyser (rentmeester aan deze zijde der IJsel) van de ontvangsten en uitgaven het verkoopen van gevangenen, gemaakt te Amersfoort, in de Veluwe en de Betuwe, op de Vecht en door de gezellen. Eerste gedeelte. "Dese siin gevangen in de Velu tot Gerderen, doe miin heer van Over IJsel kwam: [volgen 24 namen]. Dese 24 personen bi namen siin samenscoep vercoft bi Jacob Borre om 152 Vr. sc; ontfaen van mijns heren deel: 76 Vr. sc;

Item Dirc Janszoen van Apeldoren vercoft bi Jacob Borre om 10 Vr.sc.; ontfaen van mijns heren deel: 5 Vr.sc."

bron: Heeringa, K., Rekeningen van het bisdom Utrecht, 1378-1573, 1e deel, Rekeningen over het wereldlijk gezag van de bisschop, Utrecht, 1926, blz. 266.

1426, 10 dec., (datum Rome apud sanctos apostolos III idus Decembris, pontificatus nostri anno decimo).

Paus Martinus (V) bevestigt het privilege van bisschop Florentius van Utrecht voor abt en convent van het klooster te Paderborn, inzake de incorporatie van de kerken te Putten en Vorthusen bij het klooster (zie reg.nr. 9) en de bevestiging van deze incorporatie door paus Bonifacius IX.

bron: 16e-eeuws afschrift van een notariëel afschrift in inv.nr. 295; ook gedrukt in: Veen, J.S. van, Stukken betreffende de kerken van Voorthuizen en Putten. In: Archief voor de geschiedenis van het aartsbisdom Utrecht, 37 (1911), blz. 307; Slicher van Bath, Kelnarij van Putten, reg.nr. 16. Utrechts Archief, Collectie Rijsenburg, inv.nr. 343 (afschrift 16e eeuw): Akte van incorporatie door paus Martinus V van de parochiekerken van Putten en Voorthuizen bij de benedictijnerabdij van SS. Petrus en Paulus te Paderborn, (1426) december 10. Afschrift, (16e eeuw)

"Paus Martinus V gelastte tenslotte op 10 december 1426 de deken van de St. Walburgiskerk te Arnhem de inlijving van beide kerken bij de abdij te bewerkstelligen. De eigenlijke voltrekking van de inlijving had eerst plaats op last van paus Eugenius V op 27 mei 1438." lit: Hoogeboom, L.A., Rondom twee torens, blz. 17/18

1426/1427

"noch enen man van Calenbroeck ende vuerde die schutte deels ende wapentuerres t' Arnhem gld. 15 bl."

bron: Jappe Alberts, W., Stadsrekeningen van Arnhem, deel IV 1420-1427, blz. 369

1426/1427 (post Mauricii: Mauritsdag = 22 september)

"Galli enen man van Bernevelt ende vuerden onse volck van Amersfoirt t' Arnhem feria quarta post Mauricii 2 gulden ad 56 bl., facit 2 Arnh. gld, 2 bl."

bron: Jappe Alberts, W., Stadsrekeningen van Arnhem, deel IV 1420-1427, blz. 369

1426/1427

"betaelt tot Bernevelt dat die reyseners dair all om ende verdeden ende sculdich bleven 16 alde braspennynghe, dat maect 1 Arnh. gld, 25 bl."

bron: Jappe Alberts, W., Stadsrekeningen van Arnhem, deel IV 1420-1427, blz. 367/368

1426/1427 (crastino Crispini et Crispiniani = 25 oktober)

"Henrich van Brienen ende Henrich van Aller crastino Crispini et Crispiniani tot Nymegen op onss heren brieff van der saicken dair te voiren tot Bernevelt verkalt. Ende waren uyt 6 dage, verdaen 12 Arnh. gld, 29 bl., den gulden ad 56 bl., facit 12 Arnh. gld, 41 bl."

bron: Jappe Alberts, W., Stadsrekeningen van Arnhem, deel IV 1420-1427, blz. 363

1426/1427

"Claes van der Hoeven ende Winant Ridder op myns gnedigen heren brieff tot Bernevelt by den raden van den anderen steden feria secunda post Galli 4 Arnh. gld. ad 56 bl., facit 4 Arnh. gld., 4 bl."

bron: Jappe Alberts, W., Stadsrekeningen van Arnhem, deel IV 1420-1427, blz. 363

1426/1427

Rekening van den rentmeester aan deze zijde der IJsel, Gherijt Keysers. Eerste gedeelte. Inkomsten. "4. Pachtcoern, alle Utrechtse mate. Item dat hondecoirn tot Bernefelt, 11 oudscilde; is niet of gecomen."

bron: Heeringa, K., Rekeningen van het bisdom Utrecht, 1378-1573, 1e deel, Rekeningen over het wereldlijk gezag van de bisschop, Utrecht, 1926, blz. 247.

1427

"Item in dit jaar zijn die schutten na Loenen getogen, doe die van Utrecht ende van Deventer eerst vianden waren geworden, item die LX peerden na Nijkerkercken, item die XV glaevien naar Waegenijgen, die schutten na Barneveld, die schutten na de Betuwe, doe die van Utrecht daer in branden, dat Kriegs-volk te peerde te touwe ende te voet na Amersfoirt, doe die Hertoch van Burgundien dairvoir was, ende sijn nog meer andere togten gedaan welke alle van de stad betaald worden."

bron: Kronijk van Arnhem, Arnhem, 1790, blz. 9

1427

"Reisa magna in Bernevelt ob rogatu domini ducis die Petri et Pauli, apostolorum circa XC, ende 100 peerde. Jacob van der Eerwe om een halff vat botteren 6 Arnh. gld. dat woech aver 9 lb. ad 11 gr. dat pont, facit 6 Arnh. gld, 29 bl., 1 gr.; op deser reisen mede genamen 4 grote kanter de 48 bl., om een veerdell schottelen 11 bl., ende om enen groten lepell 5 bl., facit 16 bl., om 22 drinckkannen 22 bl., om eyn voedervat 1 1/2 bl.; Henrich van Aller, den burgermeister, mede gedaen te teergelde, die, die hi uytgaff 18 Arnh. gld.; Heyn Bair gesteelt 4 oirdre ad 1 bl. ende 4 schuppen ad 1 bl. ende 3 spayen ad 1 bl., simul 11 bl., om twee spikerbare ende houte dairtoe 8 bl.; van Ludeken Kremer twee syden specks, woegen 72 bl., dat pont ad 1 Vleemschen gr., facit 3 Arnh. gld, 33 bl.; Herman van Eyle om touwe, dat mede opter reise genamen wart 1 Arnh. gld., 24 bl.; opter reisen medegenamen 5 mouder roggebroits ad 81 bl., facit 7 Arnh. geld, 13 bl.; 1 1/2 mouder weytensbroits, dat

malder 92 bl., facit 2 Arnh. gld, 26 bl.; op deser reisen van Geertruden van den Oirde 4 Hoemborger vaet hoppen, de 50 bl., facit Arnh. gld. 32 bl.; Summa quarta reisarum predictarum dicit 44 Arnh. gld, 39 bl.,3 gr."

bron: Jappe Alberts, W., Stadsrekeningen van Arnhem, deel IV 1420-1427, blz. 420/421

1427

"betaelt enen man van Bernevelde, geheiten Beernt Arntssoen van Dolre jussu burgimagistrorum, dye men in synre herberge sculdich bleve 3 Arnh. gld., 12 bl."

bron: Jappe Alberts, W., Stadsrekeningen van Arnhem, deel IV 1420-1427, blz. 421

1427

"den schutten mede gedaen aan byer, brode, kesen, want sy 's nachts tot Bernevelt bleven 1 Arnh. gld., 13 bl."

bron: Jappe Alberts, W., Stadsrekeningen van Arnhem, deel IV 1420-1427, blz. 425

1427

"verteerde die thien der stat schutte tot Garderen des avonts doe sy uyttoegen 50 bl."

bron: Jappe Alberts, W., Stadsrekeningen van Arnhem, deel IV 1420-1427, blz. 433

1427/28

Rekening van den rentmeester aan deze zijde der IJsel, Gerrit Keyser. Eerste gedeelte. Inkomsten. "10. Opgeboert van den beden, als 15 bisscops g. voer elk pond ende 11 ½ groten voer 1 B. gulden. Dat hondecoern tot Bernevelt 11 oudsc. dair en is dit jair niet of gecomen.

bron: Heeringa, K., Rekeningen van het bisdom Utrecht, 1378-1573, 1e deel, Rekeningen over het wereldlijk gezag van de bisschop, Utrecht, 1926, blz. 291.

1427/28

Rekening van den rentmeester aan deze zijde der IJsel, Gerrit Keyser. Eerste gedeelte. Inkomsten. I. [Tijnsen]. 1. Tiins omtrint Utrecht. (...0 Item den tiins tot Bernevelt en is niet of gecomen, overmits den orloge."

bron: Heeringa, K., Rekeningen van het bisdom Utrecht, 1378-1573, 1e deel, Rekeningen over het wereldlijk gezag van de bisschop, Utrecht, 1926, blz. 288.

1427, 18 mrt.,

In 1427 raken Utrecht, Amersfoort en de IJsselsteden Deventer, Zwolle en Kampen in conflict met de hertog van Gelderland. Vijandelijke troepen trekken op 18 maart de Veluwe op, steken 18 dorpen in brand en keren na drie dagen met vee en andere buit huiswaarts.

lit: Buisman, J., Duizend jaar weer, wind en water in de Lage Landen. Deel 2 1300-1450. Franeker, 1996, blz. 486

1427, 28 apr.,

Bul van paus Martinus V over de inlijving van de kerken van Putten en Voorthuizen bij de abdij Abinkhof.

lit: Sloet, L.A.I.W. Baron, De bezittingen van het Benediktijner klooster van St. Petrus en Paulus te Paderborn, geheten Abdinkhof, in Gelderland hoofdzakelijk in Putten, Amsterdam, 1889, blz. 23 (228).

1427, 7 mei, (Daags na Saint Jan voor de Latijnsche Poort)

"Te Barneveld een ernstig gevecht (tussen de Geldersen en de Stichtsers). Aan welke zijde de zege behaald werd is onzeker; velen sneuvelden in de strijd en de Geldersen maakten vele gevangenen."

bron: Nijhoff, deel IV, blz. XXIV.

Daags na Saint Jan voor de Latijnsche Poort (7 mei) 1427, zijn de gebroeders Reinald en Jan van Zellar met Nijmegenaren en andere inwoners, althans inwoners van Gelre, bij Barneveld op de Veluwe slaags geraakt met de Utrechtenaren. Velen zijn bij dat conflict gedood. De gebroeders van Zellar sloegen op de vlucht en de Nijmegenaren met name Jan van Apelteren, Jan Puls en Rudolf van den Houtert zijn samen met verschillende Gelderschen gevangenen genomen.

bron: Tielse Kroniek II, boek VI, paragrafen 817 t/m 827. (Hilversum, Verloren, 1983.

"De Gelderschen onder hare hoofden Reinier en Jan van Zeller bij Barneveld geslaegen."

lit: Slichtenhorst, B IX, blz. 216

1427, 23 jun.,

Egidius van Brienen treedt op in de rechtstrijd over de inkorporatie van de parochies Putten en Voorthuizen, als gevolmachtigde van de abdij Abdinckhof te Paderborn.

lit: Damen, C., De kellenarij van Putten op de Veluwe, in: Archief voor de geschiedenis van de kath. kerk in Nederland, jrg. 16, 1974-2, blz. 283

1427, (eind juni)

"In maart 1427 trok een Arnhems legertje naar de westelijke Veluwe waar de Utrechtenaren waren binnengevallen. Einde juni trok de Arnhemse burgemeester Hendrik van Aller, op verzoek van hertog Arnold, met 200 ruiters naar Barneveld. Er werd een massa voedsel en materiaal meegenomen; het moet een hele uittocht geweest zijn, want de rekening spreekt van een "Reisa magna in Bernevelt", een grote reis naar Barneveld, maar een groot succes was het niet." (zie ook onder '1427').

lit: Jappe Alberts, W., Arnhem. Het leven in een middeleeuwse stad. Dieren, 1983, blz. 60;
idem, Inleiding stadsrekeningen van Arnhem, deel IV 1420-1427, blz. XII.

1427, circa 22 jul., (circa Marie Magdalene)

"dairna circa Marie Magdalene Wynant Ridder mit sestien glayen tot Bernevelt by ons heren vrienden, ende worden weyndich doe sy 's nachts uytgeweest hadden; verdaen aen allen oncost mitten rutheren wech ende weder 6 Arnh. gld, 5 bl."

bron: Jappe Alberts, W., Stadsrekeningen van Arnhem, deel IV 1420-1427, blz. 421

1427, 1 nov., (Omnium Sanctorum)

"die Omnium Sanctorum enen voirman van Bernevelt, die onse wapentuerres des nachts van Amersfoirt tsamen alhier vuerde, 3 Arnh. gld. ad 56 bl., facit 3 gld., 3 bl."

bron: Jappe Alberts, W., Stadsrekeningen van Arnhem, deel IV 1420-1427, blz. 369

1427, 6 nov., (Sente-Willibrordusavont)

"Henrich van Aller ende Winant Ridder op Sente-Willibrordusavont wederom tot Nymegen mit onsen genedigen here om der saken will tot Bernevelt verklat, verdaen wech ende weder 4 Arnh. gld., 36 bl."

bron: Jappe Alberts, W., Stadsrekeningen van Arnhem, deel IV 1420-1427, blz. 363

1427, 10 dec.,

Bul van paus Martinus V over de inlijving van de kerken van Putten en Voorthuizen bij de abdij Abinkhof.

bron: Sloet, L.A.I.W. Baron, De bezittingen van het Benediktijner klooster van St. Petrus en Paulus te Paderborn, geheten Abdinkhof, in Gelderland hoofdzakelijk in Putten, Amsterdam, 1889, blz. 23 (228)

1427 (eind van het jaar)

Philips van Bourgondië slaat eind 1427 het beleg om de stad Amersfoort. Hij zet een grote kat (blijde, een soort katapult) op het ijs maar als het gaat dooien ontstaat er ijsgang, waardoor het gevaarte omslaat. (in: Kroniek van Amersfoort).

bron: Buisman, J., Duizend jaar weer, wind en water in de Lage Landen. Deel 2 1300-1450. Franeker, 1996, blz. 490

1428

Grensoorlog tussen het Sticht en Gelre waarbij de kerktoren in Barneveld in brand werd gestoken en dertig man zich gevangen moesten laten nemen: "Item gegeven bi Ghisbert de Gruter, had Jacob Tymansz. to Amersfoort, also hi die conde was des nachts doe men den

toern tot Bernevelt bernde"; item opter reyse doe men tot Bernevelt was ... verteert ...; item gegeven voer 34 gevangenen die tot Bernevelt van den toern vyelen..."

bron: Tekst in rekeningen Bisdom Utrecht 1378-1573), uitgegeven door K. Heeringa, 1e Deel, 1e stuk, Utrecht, 1926.

NB lees voor 'bernen' niet branden maar "met vuurmonden losbranden op .."; 'ryese' niet reis maar "krijgstocht" en 'vyelen' niet vallen maar "in handen vallen".

1428

Een reyse tot Barnevelt waarvoor ruim 200 stenen kogels werden vervaardigd voor drie (?) steenbussen.

bron: Schutmeestersrekening stad Utrecht in: Kronijk Historisch Genootschap, 1850, blz. 331 e.v.

1428/1429

Rekening van de rentmeester aan dezer zijde der IJsel, Gheryt Keisers. Eerste gedeelte, inkomsten. 2. Thinse in Emelandt. Item den thinse tot Barnenvelt ende dat hondencoern (...) Hier en is tesamen niet aff gecomen, mer daer is gededingt, dat sy wat meer sommich sullen geven ten nijen, also die rentmeester dat dan bewysen sall."

bron: Heeringa, K., Rekeningen van het bisdom Utrecht, 1378-1573, 1e deel, Rekeningen over het wereldlijk gezag van de bisschop, Utrecht, 1926, blz. 319.

1429

Heijn Evertssoon van Wedinchem ontfinck dat goet tot Wedinchem, gelegen in den kerspel van Garderen, tot eenen Wiltforsterleene, anno 1429.

bron: gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer, archiefnummer 263.

Inventarisnummer 453: Landgoed Wenckum.

1429/30

Rekening van de rentmeester aan dezer zijde der IJsel, Gheryt Keisers. Eerste gedeelte, inkomsten. I. (Tinsen ende pachtgoet). 2. Thinse in Emelandt, elx pond 15 bissc. groet. (...) Item den tinse tot Barnenvelt 1 pond, 11 stuiver, 4 denari, nijet aff gecoemen."

bron: Heeringa, K., Rekeningen van het bisdom Utrecht, 1378-1573, 1e deel, Rekeningen over het wereldlijk gezag van de bisschop, Utrecht, 1926, blz. 347.

1429/30

Rekening van de rentmeester aan dezer zijde der IJsel, Gheryt Keisers. Eerste gedeelte, inkomsten. 4. Opgeboert in Emelandt. Item dat hondencoern tot Barnenvelt heeft Vrederic van Steenre, ende nijet aff geboert, want sy hem niet geven en willen."

bron: Heeringa, K., Rekeningen van het bisdom Utrecht, 1378-1573, 1e deel, Rekeningen over het wereldlijk gezag van de bisschop, Utrecht, 1926, blz. 348.

1429, 24 aug.,

Hertog Arnold bekent schuldig te zijn aan Dirk van Wijhe 1400 oude schilden wegens gevangenis en verlies, door hem en zijn knechten in 's hertogs dienst geleden, en verpacht hem daarvoor de tienden Glinde en Zorxdam onder Barneveld onder voorwaarde dat hetgeen die tienden jaarlijks meer opbrachten dan 375 malde haver, strekken zou in mindering van de 859 Arnhemse guldens welke de hertog hem voor het bewaren der poorten van Wageningen schuldig was.

bron: Nijhoff, blz. 63 (nr. 67).

1430

Hertog Arnold verklaart in 1430 het buitenhuis van zijn raadsheer Johan van Domselaer, vrij en riddermatig te zijnen behoefte, alsmede zijner kinderen uit het tweede bed.

NB Betreft hoogstwaarschijnlijk de boerderij "Groot Harselaar"

lit: Nairac, C.A., Nog een oud hoekje der Veluwe, blz. 33

1430 (des Dinxdaigs in crastino Remigii/crastino Willebrordi)

"in den yrsten soe was gesat in Veluwen een ryssmyninge tot Rosendale te vueren tot mins gnedigen heren brandt ten Rosendael des Dinxdaigs in crastino Remigii, dair sy voir elcker vymme betaelden enen halven gulden. Ede L vymmen. Item van den ampt van Garderen syn gesat C vymmen, dairvoir betailt in crastino Willebrordi avernitz Johan van Domseler L Arnhems gulden. Item in den ampt van Brummen en is nu niet gesat."

bron: Nijhoff, Inventaris Rek A, 1 m. Rekening van Geerlach van Aefferden, "averste rentmeister" 1430-1431. RA Arnhem;

lit: Heringa, E., Tynsen op de Veluwe. Groningen, 1932, nr. 30 van de bijlagen

1430, 1 aug.,

Het herengoed "ten Buytenhuys" wordt in erfpacht gegeven aan Johan van Domseler en Mechtelden sijnen echten wijve.

NB Belast met 32 molder haveren Arnhemscher maeten.

bron: De herengoederen op de Veluwe, deel 1, blz. 112

1431, 29 jun., (Gegeven in (den) jair unss Heren dusent vierhondert een ind dertich, op sente Peter ind Pauwels' dach der heilliger apostelen).

Hertog Udo stelt de landrenten van Nijkerk en Barneveld tot zijn indemniteit.

bron: Schrassert, Johan, Stucken en documenten behoorende tot den Codex Gelro

Zutphanicus, enz. Harderwijk, 1740, blz. 527

"Hertog Arnold verschrijft ten behoefte van Udo Talholt, zijnen rentmeister te Grave en in den lande van Kuik, al zijne geldrenten uit den ambten van Nijkerk en Barneveld, enz."

bron: Nijhoff, Gedenkwaardigheden, blz. 78 (nr. 84)

Arnolt hertog van Gelre verpandt aan Ude Talholt, zijn rentmeester te Grave en in het land van Kuyck, voor de door dezen als zoodanig gedane voorschotten op zekere voorwaarden zijn geldrenten in de ambten van der Nyekercken en Bernenfelt.

NB Afschriften in inv.nrs. 362 en 363.

bron: Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1559-1795.
lit.: Den Haag, 1926, deel II, blz. 31, reg.nr. 95.

noot:

Hertog Arnold had in 1431 zijn domeinen onder Barneveld, Nijkerk, Putten, Ermelo en Scherpenzeel, voorzover hij er nog over kon beschikken, verpand aan de landrentmeester Udo Talholt, die zijn rechten daarop overdroeg aan de heer van Batenburg, van wiens erven zij eerst in 1683 zijn ingelost. Evenwel had hertog Karel ze in beslag genomen, omdat Jacob van Bronkhorst en Batenburg voor de Bourgondiërs partij had gekozen. Een vonnis van de Grote Raad van Mechelen van 23 september 1557 herstelde de familie Van Bronkhorst in haar pandbezit, doch aangezien de bedoelde goederen destijds weer geruime tijd met andere domeinen op de Veluwe, onder het beheer van de rentmeester aldaar verenigd waren geweest, was de uitvoering van het vonnis niet gemakkelijk.

1432

Terechzitting te Barneveld, eerste zitting in dorp Barneveld als gericht.

lit: Riemsdijk, Th.H.F.van, De Hooge Bank van het Veluwsche Landgericht te Engelandersholt. Utrecht, 1874, blz. 101; zie: Archief Klaarbank Engelandersholt, Gelders Archief.

1432

Op een rechtzitting te Barneveld werden Henryck Wynkop en Ryquyn Melyss. door Helmert van Tonhoven aangesproken om de verstorven erfnis (erfgrond), waartoe hij, als erfgenaam van zijn zuster, recht op zou hebben en tevens schadevergoeding wegens het uitlenen van enige roerende zaken door zijn vrouw aan zijn zuster:

"Bernevelt – Item Helmert van Tonhoven sprack an Henrick Wynkop ende Ryquyn Meliss. sementlic dat sy sitten in synre verstorvenre erfnisse die synre suster van hoeren kynderen angestorven is ende syn suster vort geerfft heft op Helmert voirs. ende Henrick ende Ryquyn voirs. en hebben noch en willen Helmert voirs. die erffnisse nyet rumen noch uten ter tyt dat hy dat bi gueden mannen hem eisschede te uten ende hebben Helmert voirs. dair an gheschaedt C alde seilde ende begert dair gerichtts aff ende dair toe voir eynen ketell den Helmerets wyff synre suster leende ende Henrick ende Ryquyn voirs. en willen des oick nyet uten ende des te schaeden x Ryns gulden.

Item op die anspraeke die Helmert Tonhoff mit Ludolph Luysman synen voirs. duyt op Henrick Wynkop en Ryquyn Melyss. voirs. Antworden Henrick ende Ryquyn mit Lubbert vanden Glinde hoeren voirspreke ende seggen synt den male dat sy den hylixbrief gans ende gheve geloest hebben den sy inden selven gerichte thoenden, wes Helmert voirs. hem dair en boeven thyet vanden C. scilden te schaeden off woe hy dat inden gerichte genoempt heft

ende mede van anderen guede als bedde ketell ende koe woe dat vort genoempt mach wesen, dat dat Henrick ende Rykout voirs. tot gheynen ontstaeden komen en sall an hoeren gueden rechte want dat seggende ende gheyne hylivorwarden en syn, dair op seggen sy vort dat sy hem dair voir ter leger banck nyet staen en soilen want dat schaede ende scholt is ende Henrick en Rykout voirs. hoirs gueden rechten dair an genyeten soilen ende soilen staen ter hoger banck voir hoeren genedigen heer dair sich dat mit recht geboirt ende seggen dat dat rechts is ende begeren des eyn ordell.

Item op die antworde die Henrick ende Ryquyn voirs. doin seyt Helmert voirs. want he Henrick ende Ryquyn voirs. toe spreckt voir verstorven ernnisse ende geleent guyt dat sy mit rechte dair aff gheens dienstrechts genyeten en soilen. Sy en soilen utinge der verstorvenre ernnisse bewyssen ende betalinge des geleenden gelts off seggen dair mit rechte tegen ende seyt dat dat rechts is ende begert eyn ordell.

Item dese ordele syn bestaidt an Clais van Aller van Stoutenborch die dair op wysse voir recht dat Henrick ende Ryquyn voirs. van verstorvenre ernnisse gheyns dienstrechts genyeten en soilen sy en soilen utinge dair aff bewyssen of antworden dair voir mit rechte.

Item dat ordell dat Clais van Aller van Stoutenborch wyst voir recht dat wederspreken Henrick ende Ryquyn voirs. mit Lubbert vanden Glinde hoeren voirspreke ende wysse voir eyn beter recht ende seggen want dat van schaede ende van scholt drecht dat sy mit rechte hoirs dienstrechts dair an genyeten soilen en dair van ter leger banck nyet staen off antworden en soilen ende seggen dat dat rechts is.

Die Ridder ende knecht claeren dat Henrick Wynkop ende Riqwyn Meliss. van den erfalten geens dienstrechts genieten en sullen mer sullen staen ende antwerden ende vanden rede guede off schade, dair sullen sy hoirs diensts rechtz inne genieten off sy willen ende en dorven dair niet van antwerden sy en willent doen."

bron: Clairboick anno 1432, incepto fol. 38. in: Riemsdijk, Theodorus Helenus Franciscus van, De Hooge Bank van het Veluwsche Landgericht te Engelandersholt (D). Utrecht, 1874, Bijlage G.

1432/1433

"Item Wolff van Horsseler, Geertruyt uxor, cum prolibus, vaightluyden van den guede Horsseler, dat myn genedige here van den vaighdyen gevryet heft ende sy tot diensluyde ontfangen, dat gelden plach to briefvinge 2 lb., valet vier blauwe guldens, die gerekent ad 20 gr. ind een voederkoorn ad 18 groten." In de marge staat: "Tgoet Horsseler is een abtzoet van Paderborn. En is to weten dat alle des abtzoet goiden op Veluwen zyn horige goiden.. ende is to weten dat alle goiden op Veluwen gelegen ind gehoerig totten krommen stave, dair is die ffurst als hartouch van Gelre etc. erffvaight aver. Ind dit is bewysselick mytten clerbouck ut infra suo loco, ind hier befint men, dat dyt guet is gefryet per dominum ducem van der vaighdyen."

bron: Rekening Ude Talholt, "averste rentmeister", 1432-1433. Gelders Archief Arnhem, Inv. Nijhoff, Rek A, 1 m.;

lit: Heringa, E., Tynsen op de Veluwe. Groningen, 1932, blz. 54, 55 (bijl.)

1433

"Die scheidinge gaet tusschen Soestland ende Soestremaeth tot Barnevelt."

bron: Rootselaar, W.F.N. van, Amersfoort, 777 - 1580. Eerste deel. Amersfoort, 1878, blz. 506.

1433, 21 jan., (In den jair uns Heren dusent vierhondert drie ind dartich, des Gudestages up sente Agneten dage der hilliger jofferen)

Hertog Arnold bevestigt Udo Talholt, zijn overste rentmeester, in de pandverschrijving op de inkomsten der ambten van Putten, Niekercken, Gerderen en Bernefelt, bedoeld in zekeren brief (d.d. 1431, Juni 29, no. 95).

bron: Nijhoff, Gedenkwaardigheden, IV, blz. 92 (nr. 105); Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1559-1795. Den Haag, 1926, deel II, blz. 33/34, reg.nr. 103

1434, 6 mrt.,

Betreft het goed "Achtevelt" in het kerspel Barneveld

lit.: Maris, A.J., Register Stichtse leenprotocollen uit het landsheerlijk tijdvak (1394-1581) NB Komt ook voor op 9 maart 1394; 21 mei 1407; 1425; 1440; 1498; 20 mrt 1518; 7 jun 1519; 17 jan 1524; 3 jul 1529; 31 okt 1556; 29 jul 1559; 12 jan 1576.

1434, 30 dec.,

Hertog Arnold draagt tienden te Kaitwick (Kootwijk) op aan bastaard Willem van Gulik.

bron: Nairac, C.A., Een oud hoekje der Veluwe, blz. 40 (voetnoot)

1434, 31 dec., (Gegeven in den jair onss Heren dusent vierhondert vier ende dertich, op den nyen jaers avont)

Arnold, hertog van Gelre, verklaart, aan Willem van Gulich geheeten Van Wachtendonck, bastaard, en diens huisvrouw Hermen van Batenborgh in ruil voor hun slot en heerlijkheid Wachtendonck te hebben opgedragen zekere tienden in de ambten Putten en Nyerkircke, alsmede de accijnzen aldaar en te Garderen, Kaitwiick, Elspiit en Voerthuysen en 75 pond uit die te Bernevelt, terwijl Willem voornoemd zijn huisvrouw het vruchtgebruik van een deel dier tienden na zijn overlijden verleent.

NB vergelijk met de brief van 20 jan 1435, no. 112

bron: Nijhoff, Gedenkwaardigheden, deel IV, nr. 139; Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1559-1795. Den Haag, 1926, deel II, blz. 36, reg.nr.

111

1435

Ith. Johan van Dompseleer gebrck. van de guede tot Malkenhorst dat Rijques van Malkenhorst te wesen plach dat een horich guet te wesen plach dat jairlix plach te gelden 1 voederkoirn dat IX al. gr. en 1 lib. te brievege dat V ald. groit. Quijd ge.. en ghevrijt anmids h[er]toge Arn[nol]t voirss, gescheet als voirssr. steet. Tsamen VII ald. gr.

bron: Arnhem, Gelders Archief, Tijnsregister Veluwe

1435, 6 jul., (des Donreszdags na sonte Mertins dage translatione desz hilligen bischoffs)

Arnolt, hertog van Gelre, etc. oorkondt, dat hij Wolff van Horseler en diens echtgenote en kinderen, en zijn goed tot Horseler, gelegen in het kerspel Bernevelt, uit de horigheid ontslaat en dat hij Wolff van Horseler c.s. als vrije dienstlieden aanvaardt en het goed te Horseler tot een vrije erftynsgoed maakt.

bron: 16e-eeuw afschrift naar een notarieel afschrift in inv.nr. 220, Archief van de Kelnarij van Putten, inventaris van Slicher van Bath, registnr. 18

1436

Bruno van Meerveld; Kasijn van Oudenbernevelde; Johan van Bijler; Broenis van Meervelt; Jacob van Schaffeler; Johan van Biler; Evert van Krayenkamp; Steven van Westenvelde; Ernst Cazijnsen van Aldenbernevelde.

1436, 13 dec., ("des donredagh nae onser vrouwe dage Conception")

Hertog Arnold 'vrijt' de helft van het erf "de Brijler": "Ithem Johan van Dompseleer van de onsen halve deell van de guede van Brijlaer dat 1 hoerich guedt was dat mij genedigh he gevrijt en tot 1 thijnsguede gemaeket heft dat plach the gelde 1 voiderkoirn an 1 lib. brievege dat 't same XIX ald. groit. Dieselve vand guede Brijlair alleer Rijcolt Swartpots XII st. V VI."

bron: Arnhem, Gelders Archief, Archief Rekenkamer, inv.nr. 1301, folio 36 verso

lit.: Geldersche Volksalmanak, 1884, blz. 157; Nairac, C.A., Nog een oud hoekje der Veluwe, blz. 11-12.

1436

Jacob van Schaffelaer tekent de verbondsbrieven tussen de Ridderschap van Veluwe en Steden des Lands van Gelre.

1436, 30 mrt.,

Verzoekschrift, bij Eugenius IV, ingediend door Hubertus Vogher, priester uit het bisdom Utrecht, om gerechtelijk onderzoek tegen Gueardus de A, pastoor van de O.L. Vrouwekerk te Barneveld die "per anne... ultra excommunicationis, innodatus sententia, publice missas et

alia divina scienter celebravit officia et de symoniae pravitate suspectus habetur". om bij aldien Gerardus voorn(oemd) wegens deze feit zal worden afgezet, met zijne pastorie te worden begiftigd. Ingewilligd.

De pastoor van Barneveld, Gerardus de A., wordt wegens simonie in de ban gedaan. Later afgezet en per 30 maart 1436 opgevolgd door Hubertus Vogher. Paus Eugenius IV benoemt Hubertus Vogher, priester uit het bisdom Utrecht, tot pastoor van Barneveld, als opvolger van de wegens simonie in de ban gedane Gerardus de A.

bron: Brom, Archivalia in Italië II, no. 1368.

1437, 15 mei,

Paus Eugenius IV geeft commissie aan Herman, deken van St. Peter en Andreas te Paderborn inzake de inlijving van de kerken in Putten en Voorthuizen bij de abdij Abdinkhof te Paderborn. Deze deed een einduitspraak op 24 mei 1438.

bron: Sloet, L.A.I.W. Baron, De bezittingen van het Benediktijner klooster van St. Petrus en Paulus te Paderborn, geheten Abdinkhof, in Gelderland hoofdzakelijk in Putten, Amsterdam, 1889, blz. 24 (229)

1437, 20 mei, (Gegeven in den jaer onss Heren duser vierhondert ende seven en dertich des Manendaigs na den hyligen Pinxterdage)

Arnolt, hertog van Gelre, maakt van enige met name genoemde "geltgiftige" horige erven en landerijen, te Nijkercken, Putten, Ermel, Lunteren, Tellicht, Hierden, Hoophusen, Tonsel, Barneveld en Spoelderholt, tijnsgoederen.

bron: Oud Archief Harderwijk, inv.nr. 1386, reg.nr. 179; ook in: Kroniek Hist. Gen. Utrecht, X (1854), blz. 375.

1438, 5 mrt. en 24 mei,

Herman, deken van St. Andreas te Paderborn, Idu's Mei 1437, daartoe door de Paus benoemd, citeert alle belanghebbenden, die bezwaren mochten hebben tegen de inlijving der kerken van Putten en Voorthuizen bij de abdij en bevestigt haar, daar niemand verschenen was.

"Hermannus, decanus ecclesie St. Petri et Andree Paderburnensis, iudex et commissarius a sancta et a sancta sede apostoliter deputatus, doet dagvaarden omnes et singulos utrumque sexus, communiter vel divisimi, interesse putantes ad decendam et proponendum verbo vel in scriptis quaequid contra incorporationem, annexionem et unionem dicere vel opponere vellent. Niemand verscheen en hij bevestigde de inlijving die Martis vicesima septima mensis Maii, pontificatus Eugenii Pape quarti anno eius octavo"

lit: Sloet, L.A.I.W. baron, De bezittingen van het Benediktijner klooster St. Petrus en Paulus te Paderborn, enz. blz. 241-242 (nrs. 36 en 37);

1438, 27 mei,

Voltrekking van de inlijving van de kerken van Putten en Voorthuizen bij de abdij van Paderborn op last van paus Eugenius V.

lit: Hoogeboom, L.A., Rondom twee torens, blz. 18

1440

Transport goederen en renten (o.a. ambt Barneveld) door hertog Arnold.

bron: Schrassert, Johan, Stucken en documenten behorende tot den Codex Gelro Zutphanicus, enz. Harderwijk, 1740, blz. 523/524

1440, 12 aug.,

Betreft het goed Achteveld in het kerspel Barneveld.

lit.: Maris, A.J., Register Stichtse leenprotocollen uit het landsheerlijk tijdvak (1394-1581) NB Komt ook voor op 9 maart 1394; 21 mei 1407; 1425; 1434; 1498; 20 mrt 1518; 7 jun 1519; 17 jan 1524; 3 jul 1529; 31 okt 1556; 29 jul 1559; 12 jan 1576.

1440, 24 nov., (St. Catharinen avont)

Hertog Udo geeft 'ontweronge' (o.a.) in het ambt Barneveld over.

bron: Schrassert, Johan, Stucken en documenten behorende tot den Codex Gelro Zutphanicus, enz. Harderwijk, 1740, blz. 527/528

1440, 12 dec., (Gegeven in den jair uns Heren duser vierhundert ind viertich, up sente Lucien avont der heiliger jofferen)

Hertog Arnold bekent aan Udo Talholt schuldig te zijn 40.264 Rijnsche gulden, en verpandt hem daarvoor zijne renten in de ambten van Nijkerk, Barneveld en Scherpenzeel, met tienden, pachten, assijsen, tollen, vrijgeld, voogdgeld, voederkoorn, enz. nevens 35 malder rogge uit eenen hof in den lande van Kuik; met vergunning om deze pandschap over te doen van Dirk van Bronkhorst, heer van Batenburg en Anholt; en zulks onder medebezegeling van ... o.a. Johan van Domseler, als gerichtsmann. bron: Nijhoff, Gedenkwaardigheden, blz. 175 (nr. 189)

Arnolt hertog van Gelre erkent, aan Ude Talholt, op grond van verschillende door dezen ingeleverde pandbrieven en rekeningen, 40264 rijnsuld. schuldig te zijn, voor welke schuld hij hem opnieuw verpandt de inkomsten der ambten van Nyekerck, Bernefelt en Scherpenzeyll, den te Ermell en ter Nyekercken te beuren tyns inbegrepen, alsmede 35 molder rogge, jaarlijks door Ude verschuldigd uit zijn hof te Esscheren in het land van Kuyck, met de bepaling o.a. dat hij deze pandvorderingen geheel of ten deele zal mogen overdoen aan Derick van Brunckhorst, heer tot Bathenburgh en Aenholt.

NB Afschrift in inv.nr. 362, fol. VII verso

lit.: Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1559-1795. Den Haag, 1926, deel II, blz. 45, reg.nr. 147

1440, 13 dec., (Gegeven in de jar unss Heren dusent vierhundert ind vierttigh, op sente Lucien dage der hilligen jofferen)

Arnolt hertog van Gelre verklaart, dat hij, zoodra hem uit de schattingen een soms van 40264 rijnsgld. zal zijn opgebracht, dit geld zal aanwenden tot lossing van de aan zijnen raad Derick van Brunckhorst, heer tot Bathenburgh en Aenholt, en aan Ude Talholt verpande renten van Nykercken, Bernefelt en Scherpenzeell.

NB Afschrift in inv.nr. 362, fol., XXII

bron: Nijhoff, Gedenkwaardigheden, deel IV, no. 191; Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1559-1795. Den Haag, 1926, deel II, blz. 45, reg.nr. 149

1440, 14 dec.,

Arnold van Goer erkent, dat de pandschrijving welke hij had op de renten van Nijkerk, Barneveld en Scherpenzeel enz. niet zou te kort doen aan het regt door Dirk van Bronckhorst heer van Batenburg op diezelfde renten verkregen.

bron: Nijhoff, deel IV, no. 192.

1440, 15 dec., (Gegeven in den jar unss Heren dusent vierhondert end vierttigh, des neesten Donnerstages na sunte Lucien dage ter hilligeren jofferen)

Arnolt hertog van Gelre vergunt zijnen raad Derick van Brunckhorst, heer tot Bathenburgh en Aenholt, en Ude Tailholt aan zijnen broeder Wilhelm zoon tot Eghmonde en tot Isselsteyne 6000 rijnsgld., van hunne vordering, verzekerd op de renten ter Niekercken, te Bernefelt en Scherpenzeell, over te dragen.

NB Afschrift in inv.nr. 362, fol. XX

bron: Nijhoff, Gedenkwaardigheden, deel IV, no. 193; Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1559-1795. Den Haag, 1926, deel II, blz. 46, reg.nr. 151.

1441

Eigendomsbewijzen en andere stukken betreffende diverse goederen: Barneveld: De tienden te Callenbroek.

bron: Arnhem, Gelders Archief, Archief Huis Hackfort, inv.nr. 611 (reg.nrs. 38 en 39).

1441

"Als de wegen in de jaare 1441 in de voortijd begonden te droogen en dat men deselve soo te voet als te paart weder konde gebruijken soo trocken die van Utrecht en Amersfoort de Veluwe op tot Barvelt en daeromtrent omdat veele van hare vijanden haar aldaar plegen te onthouden alsmede tot Nieuwkerk, van welke het Sticht dagelyx veel overlast lede. de Gelderse hadden te Barnevelt een starckte opgeworpen dat die van Utrecht ... en starck met rooven en branden te werk gongen waarvan het dorp Barrevelt vrij een groot gedeelte moest uijtstaan dat aldus verricht sijnde trecken se op de Veluwe daer se het niet beter maekten."
bron: Mattheus, Analecta, deel V, blz. 442

1441, 30 mei, (Gegeven in den jaren unss Heren dusent vierhundert eenendvertigh, des Dinxdagen na den Sonnendage exaudi)

Arnolt hertog van Gelre verklaart te zijn overeengekomen met ridderschap en steden op de dagvaart te Nymegen, dat uit de schattingen 8000 rijnsgld. zullen worden betaald aan Derick van Bronckhorst, heer tot Batenburgh en Aenholt, 's hertogen raad, ter gedeeltelijke aflossing van een schuld van 40264 rijnsgld., die hij, aanvankelijk tot een bedrag van 18000 rijnsgld., doch thans geheel, van Ude Talholt heeft overgenomen, terwijl voor het overige de renten van Nyekercken, Bernefelt en Scherpenzell tot onderpand zullen blijven verstrekken.

NB Afschrift in inv.nr. 362, fol. XVIII

bron: Nijhoff, Gedenkwaardigheden, deel IV, no. 197; Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1559-1795. Den Haag, 1926, deel II, blz. 46/47, reg.nr. 153.

1441, 7 sep., (op onser liever Vrouwenavent Nativitas)

Geryt van Elst erkent verkocht te hebben aan Peter van Egmond, bastaard, de tiend van Kallenbroeck (onder Barneveld), door hem in leen ontvangen van heer Johan, heer tot Egmond.

NB Oorspronkelijk (inv.nr. 611) met het zegel van Geryt die Joede; de zegels van de verkoper en van Willem van Kralingen zijn verloren gegaan.

bron: Berg, F.W.J. van den, en A.P. van Schilfgaarde (+), Archief van het Huis Hackfort 1349-1983. Arnhem, 1995, blz. 100 (reg.nr. 38)

1441, 8 sep.,

Johan, heer tot Egmonde, beleent zijn bastaardzoon Peter van Egmonde met de tienden te Callenbroeck, na opdracht door Gheryt van Est.

NB Oorspronkelijk (inv.nr. 611), met het licht geschonden zegel van de oorkonder, in rode was.

bron: Berg, F.W.J. van den, en A.P. van Schilfgaarde (+), Archief van het Huis Hackfort 1349-1983. Arnhem, 1995, blz. 100 (reg.nr. 39).

1443

domein Uddel wordt genoemd in:

lit: Rijndorp jr., J.L., De Hof van Sint Marie te Oene.; in: Bijdragen en Mededelingen vereniging Gelre, 1943, XLVI, blz. 23.

1444

Ordel Barneveld "Ten sesten soe en darff geen dienstman enen vriman ten lantrechte staen off antwoorden, tenzy dat dat die vriman hem yerst gesath hadde enen man hem gelyck gequalificierd, die datselve verlye-sen mach, dat hy vriman vermeent tho winnen."

bron: Fockema Andreae, Memoriael-bouck. Bijdr. V, blz. 281, noot 2;

lit.: Heringa, E., Tynsen op de Veluwe. Gro-ningen, 1932, blz. 67, noot 1

1444

Goed te Uddel van Henrick Steven Evertz.

bron: Clairboick, anno 1444, begonnen fol. 45, 46. bron: Riemsdijk, Th.H.F., De Hooge Bank van het Veluwsch Landgericht te Engelandersholt. Utrecht, 1874, bijlage N.

1444

Wulfer van Bijler .

bron: R. 16, fol. 151

1444, 29 nov., (Sondag post Catharina)

Roelof Vonck ontvangt het goed Uddel, Uddelermeer 'samt 's Grievenholt met alle syns toebehooren' voor 900 rijksdaalders van ridder Udo Talholt in pand.

bron: ????

1444/1448

Garderen komt als hoofdplaats in de klaarboeken voor.

lit.: Riemsdijk, Th.H.F., De Hooge Bank van het Veluwsch Landgericht te Engelandersholt. Utrecht, 1874, blz. 50.

1447, 1 jul., (des sonnendages na All Heiligen Peter)

"des sonnendages na All Heiligen Peter die bay tot Bernevelt gesant mit brieven aan Jan van Domseler, Evert van Domseler ende Lubbert van Gelyjn, inhoudende dat si hier wolden comen op sunte Wilboertsdach (7 november) toe 8 uren, om die saken die myn jonker van Batenborch hier op gedaen had, mit hem te vercallen, als hoe si Jan Coster sinen rentmeister hadden gedreghen, hem gegeven 11 kr."

bron: Jappe Alberts, W., De Arnhemse stadsrekening van 1447/1448. In: Bijdragen en Mededelingen van het Historisch Genootschap, deel 79 (1965), blz. 142

1445, 1 febr.,

Johannes de Blomendall, notaris, oorkondt dat Lijsbeth van Dronckelaer, weduwe van Henrick Scaip, mede voor wijlen haar zoon Ghysbert Henricks Scaipsoen een altaar heeft gesticht en begiftigd in de St.-Joriskerk conform de geïnsereerde akte.

bron: Amersfoort, Inventaris van het Archief van het Kapittel van Sint-Joris (1388) 1390-1979, inv.nr. 168.

1448,

Johan Everts zegt dat hij niet te Barneveld maar te Garderen terecht moet staan: "In den aanvang van het oudste klaarboek, dus sedert 1423, wordt tot in 1430 Garderen genoemd. Het ampt heette van ouds naar Garderen en niet naar Barneveld, want in 1423 wordt er gesproken "van den Erve ende guede te Wassel gelegen jnden kirspele van Bernevelt ende jnden gerichte van Gerderen. Eerst in 1432 komt de rubriek Barneveld voor en dit duurt voort tot in 1444. Kort daarna, in hetzelfde jaar, treft men weder Garderen aan, zoo ook in de volgende jaren tot in of kort na 1448, wanneer Barneveld weder en sedert onafgebroken voorkomt. Dat die gestadige naamsverwisseling met het houden van het gericht op verschillende plaatsen samenhangt, blijkt uit een geding, kort nadat omstreeks 1448 Barneveld weder aan het hoofd der in dat ambt gevoerde gedingen geplaatst werd. Johan Evertsz. werd te Barneveld door den richter als breukhaftig aangesproken. Deze antwoordde, dat hij niet te Barneveld maar te Garderen behoorde terecht te staan, waar zijne ouders in rechte waren getreden, waartegen de richter aanmerkte, dat de bank te Barneveld geweest was "aver voel jaeren by vier Richters tyden voir synre tyt als by tyden Gerlochs vander Cappellen Gelys jngen Nuwelant Henrick Wolff ende Henrick van Helle, ende nu by synre tyt oick dair mennich ordel en wederordel gegaen syn, ende wederspraken die tot Engellanderholt in tegenwoirdicheit myns ghenedigen heren geclaert syne ende weder tot Bernevelt ander bancken gekomen syn, ende aldair bericht syn". Deze beslissing werd later gedeeld door de oordelwijzer toen deze de richter in het gelijk stelde.

bron: Riemsdijk, Th.H.F., De Hooge Bank van het Veluwsch Landgericht te Engellanderholt. Utrecht, 1874, blz. 51

1449

"Johan Everts ca. Wolter Vermeer, Heijn ten Pesel en Evert die Backer, buren van Elspijt, Verweerders hebben op een voirordel gedongen aanlegger kwam in hooger beroep. Item Wolter Vermeer mit sijnen gesellen gee(f)t de ordels aff op een voirordel."

bron: Claerboeck III, folio 101; lit.: Riemsdijk, Engellanderholt, blz. 140

1449, 24 jan., (op sente Pouwelsavondt Conversionis)

"Cosiin van den Alden Bernevelde, richter van de Veluwen, Garselys van den Gruythuys, richter te Aernhem en Veluwenzoom, en Henrick van Lyenen, burgemeester te Aernhem, verklaren, dat zij, ten gevolge van geruchten van geweld en euveldaad aan de hoeve te Callenbroick van de Orde van St Johan en de heer Steven van den Gruythuys, commandeur

te Aernhem, en zijn broeder Otto aangedaan, naar Callenbroick en naar Amersfoirdt zijn geweest, en dat zij heer Engelbrecht van Foreest, commandeur te Utrecht, een vrijgeleide hebben aangeboden, om hen te komen bezoeken, hetgeen deze geweigerd heeft."
bron: Loeff, J., Het archief der Commanderij van St. Jan te Arnhem. 's-Gravenhage, 1950, blz. 209, oorspr. inv.nr. 516, reg.nr. 367.

1450

aanvoer rijshout: "Item dat Ampt van Bernevelt xxxvi 1/2 vymmen"
lit.: Hasselt, G. van, Roozendaal als de prachtigste bezitting van, enz. Arnhem, 1808, blz. 326; Nairac, C.A., Nog een oud hoekje der Veluwe, blz. 43, voetnoot. NB Deze geeft 1449 als jaar aan.

Circa 1450

In het tynsboek van Veluwe van c. 1450 komen de burenen van Garderen als tynsplichtig voor.
bron: RAG Arnhem

Circa 1450

Güterverzeichnis und Copiar des Klosters Abdinghof te Paderborn. Incipiunt redditus, pensiones et pactus cellerarie monasterii sanctorum Petri et Pauli Paderburnensis in dyocesi Trajectensi et in ducatu Gelriae.

In deze lijst ondermeer:

Item bona in Wessel per Gretam et Grete in filias Johannis Pannekoken vii sol. bonor;
Item bona Bullmys in Gherdere lxxx denarior parvorum;
Item Mechildis de Brinke de bonis Richwini in Estvolde v sol. bon;
Item Everhardus de Byderstoten xxvii den. bon.;
Item Mathias de Gerder xxx den. bon.;
Item Blankesgod vi den. bon.;
Item Mauricius de Daslaer iiii sol. bon. ii. den. bon.;
Item Lubbert de Dasler iii sol. bon.;
Item Wouter van Stenlaer iii sol. bon.;
Item bona in Westenvelde xvii den. bon.;
Item Coep van Overhorst xxi den. bonor.;
Item Vranke van Estvelde v. solid. bonor;

Isti sunt qui tenentur dare pactum in festo Martini de curia Putten pro decima bonorum suorum:

hierin ondermeer:

Item Wiggerslo ii mold. silig. ii mold. ordeï per dictum Spek de Horslaer;
Item Reynerus de Dufscoten iii mold. silig;
Item bona in Westenvelde per Rycondum Swartepot ii mold. silig. ii mold. ordeï;
Item Reynerus de Daesselaer tantum;

bron: K. Staats-Archief te Münster, Msc. 1 –126 pag. 8 – 12, medegedeeld door wijlen Dr. Wilmans, geheim-archiefraad en staatsarchivaris aldaar.

lit.: Sloet, L.A.I.W. baron, De bezittingen van het Benediktijner Klooster van St. Petrus en Paulus te Paderborn, enz. blz. 45-47 (250-253)

1451

Curatus van Voorthuizen gaf 5 molder haver en 20 grossen aan de pastorie van Putten.

lit.: Sloet, Goederen Petrus en Paulus, blz. 21 (226)

1453

“Item verteert Gert Lutticke ende Lambert Andreeszoen 4 witte stuyvers do se weren to Garder bi do ander cleyne steden.”

bron: Elburg, stadsrekening 14561/1453.

1454

De brouwerij van herberg "De Moriaen" te Voorthuizen wordt gedagvaard wegens gruitaccijns-ontduiking.

bron: N II 66

1455 (Donredaigs post Pauli)

Item des Donredaiges post Pauli Luyken [bode Arnhem] gesant tot Ede, tot Lunteren ende Barnefelt.

lit.: Hasselt, G. van, Arnhemsche Oudheden, 4e deel, blz. 12

1455, 21 mrt., (Op S[ainc]t Agnietendach)

Op Sainct Agnietendach Luyken mit brieven tot Berinchem, Ede, Lunteren, Barnefelt, Nijkerck ende Voirthuysen aen den Brouwers (1455) tot Barnevelt aen Evert van Donseler, Wijne de Brouwer, Arnt van Emeler Zegerszoon en Emeler Segers zoon. Verbod om te Bernevelt te brouwen voor de verkoop.

NB Op rugzijde lijst van brouwers o.a. te Barneveld en Voorthuizen (minuut inv.nr. 179)

bron: GA Arnhem, brieflijst nr. 97 (nrs. 218, 501, 505, 507, 508, 514, 515, 469, 470);

lit.: Hasselt, G. van, Arnhemsche Oudheden, 4e deel, blz. 10

1455, 28 mrt., (des Fridags post Agnetis)

Luijcken gesandt met brieven tot Mderrickken en sijn sojn te Lunteren ende tot Barnefelt aen Evert van Donseler dat sie hier sollen kommen hem gegeven XI kromstart.

lit.: Hasselt, G. van, Arnhemsche Oudheden, 4e deel, blz. 11

NB Luijcken was de stadsbode van Arnhem (zie ook 21 maart 1455)

1455, 29 mei, (Gegeven in de jair ons Heren dusement vierhondert viiff ende viiftich, opten iirsten Doenredach na den heyligen Pynxterdach)

Arnolt hertog van Gelre geeft aan Willem van Wy een nieuwen pandbrief van de kloktienden onder Barnefelt, genaamd de Gelinder ende Sulcxdammer tiend, indertijd voor 1400 oude Franschen schilden en 859 Arnhemsche guldens aan Willem's vader Derick verpand.

NB Opgenomen in een vidimus d.d. 22 januari 1496.

bron: Nijhoff, Gedenkwaardigheden, deel 4, nr. 300; bron: Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1599-1795. Den Haag, 1926, deel II, blz. 58, reg.nr. 194

1456

Bij een zitting van het Volksgericht(?) te Barneveld wordt een zekere Aelbert Haelboom genoemd.

bron: RA Gld, ReVel, no. 14; Barneveld: 1456

1457, 26 mei, (des Saturdags na St. Urbanus dag)

Akkoord tussen vorst Arnold met Henricus de Vrede, abt van Paderborn.

NB Hierin is genoemd: Coenraedt Grevensteyne, pastoor toe Voorthuysen.

bron: Schrassert, Johan, Stucken en documenten behoorende tot den Codex Gelro Zutphanicus, enz. Harderwijk, 1740, blz. 5

1457, 18 dec., (geven int jair Ons Heren dusementvierhondert soeven ende vyftich des sonnendags nae sunte Lichein dach des Hilliger Joncfrouwen)

Akte waarbij burgemeester. schepen en raad van de stad Harderwijk. Hesse Slagelholts, meester van de Duitse landscommanderij van de Sint Jansorde enz. zaken regelen ten aanzien van de commanderij. Daarin o.a. afspraken m.b.t. de de Hof van Kallenbroek; "...dat ons Hoff van Calenbroic myt alle syn gueden ende toebehoren den voirsz. gopidshuse van sunt Johansdale indienen ende toebehoeren sall ewelic durende, behoudelic dat die Commanduer van sunt Johansdael, die indertyt is van den godeshuyse van sunt Johansdael ende van de Hove van Calenbroik jaerlix geven ende betalen sal ende commervry leveren sall, bynnen onse godeshuse van sunte Katherinen tUtrecht, onses Stadtolder die indertyt (is), the response tachtentich guede rynsche gulden, al sulke als nu gancachtich syn. (...)"

bron: Bevestigingsbrief van de voorrechten van de ridders van St. Jan in St. Jansdal. in; Archief Aartsbisdom Utrecht, 45e deel, 3e aflevering, blz. 325 ev.

1458

Gevrijde abtsgoederen (Kelnarij Putten): Horseler, 't leege land uit Horseler (vroeger klooster Werden).

bron: Schouwen, G.A. van, De Kelnarij van Putten. Onderzoek naar den rechtstoestand harer bezittingen. Leiden, 1909 (D), blz. XXXI

1459

Inkomsten van den pastoor te Putten in het jaar 1459. "Redditus curati in Putten:

Decime maiores et minores in bonis de Hussel;

In Cleehorst maiores et minores;

In mediis bonis in Noerden maiores et minute;

In mediis bonis Reyneri Hillen maiores et minores;

Unum mansum in Putterholt;

Unum mansum in Sprielderholt;

Agi propter dotem;

De Hoge Weyde prope Bempt;

Tres virge pratorum butendycs;

Unus ager in Nulderbrinck;

Octo iugera in Putterbroick;

Curatus in Voirthuzen V moldra havene et viginti grossos.

bron: Van Spaen, Repertorium Gelricum, II, p. 415; Sloet, L.A.I.W. Baron, De bezittingen van het Benediktijner klooster St. Petrus en Paulus te Paderborn, enz. blz. 242

1461

Elbert van Schaffeler voerde een rechtszaak voor de Hooge Klaringbank te Engelandersholt.

lit.: Anspach, J., De Schaffelaar. in: Geldersche Volksalmanak, 1891, blz. 122;

"Bernevelt - Item Jan van Brienen als een volmechticht Amptman des Abtz van Paderborn spreckt an Elbert van Schaffeler so hy wair geworden is syns boumans so hy gewest hefft mitten Richter van Veluwen ende gerichtsluden opt guet te Schaffeler des Abtz horige guet ende hefft ontwaringe gedaen elle den genen die dat guet bruyckten eygendom of besyt hem dair an vermeten ende op die selve tyt mitten geswaren peynder dair op geschut na ytwysinge eenre hantvesten ende Richtersbrieff den die Richter van Veluwen doetertyt dair aff besegelt hefft tussen den Abt voirs. ende den genen die des Abtz guede jn Veluwenen gelegen doetertyt hadden beseten ende bruyckten welcke ontwaringe voirweygeringe opgeschiet is ende schatinge opgekert is van Elberts bouman dair beyde partyen een stemmelick dach van Rechten op geleyt is huden te dage vanden Richter ende geswaren peynder so seyt Jan van Brienen Amptman voirs. dat dat guet te Schaffeler des Abtz horige guet mit onrecht beseten wort want die hantvest ende Richtersbrieff puntlick jnhelt dat alle des Abtz guede dair myn ghenedige here syn vaichtdye aver hefft nyemant besitten en sal hy en sy dair horich ende lodich na ende mit vorderen Rechten na uytwysinge der hantvesten want dit voirg. guet te Schaffeler alsulken guet is gelyck voirs. steet ende nu dair en baven der hantvesten ende gerichtlicken brieffs beseten ende gebruyckt wort so seyt Jan voirs. dat die Richter hem dat guet schuldich is doin te Rumen vanden genen die hem eygendom besytt off bruyckweer anden guede vermyt tertyt toe dat se dair horich ende lodich na synt ende alle des guetz Recht doin na uytwysinge der hantvesten ende gerichtlicken brieffs want alle

Richters brieve stantafftich syn ende wesen soelen ende Richten hem tot des Abtz behoeff alsulck opgeboirt guet dat hy van dien guede geboirt hefft syntertyt toe dat hy dat also mit onrecht beseten hefft dat Jan voirs. acht also guet als ijc olde franckrycksche scilden ende beteren hem dair to synenen schade tot des Abtz behoeff oick also guet als ijc olde scilden ende gert gerichtz.

Item Jan van Brienen volmechticht Amptman spreckt des gelycks an Evert Heyn Tantz soen Fye van Uffschaten ende Renne van Estvelt off synn gemechtichde elck van synen guede mitter anspraecke als voirs. is ende gert gerichtz.

Item op ansperaecke Jans van Brienen so hy nu weder anspreckt mitter anspraecke des se affgegaen syn op hoir voirordel seggen Seger Gysbertss. gemechticht Elberts van Schaffeler Evert Heyn Tantz soen ende Fye van Uffschaten se en syn mit Recht niet schuldich te antwerden op Jans toespraecke Ten sy sake dat hy se weder ant Recht wyrfft mit peydinge badinge off besaet als Recht is want se huden des dages genen Richtdach en hebben Ende nuemant wynnen off verliesen sal off en mach ten sy dat hy yrst ant Recht geworven wort als Recht is ende seggen dat dat recht is ende geren des j Recht voirordel &c.

Item op antwerde Elberten van Schaffeler Evert Heyn Tantz soen Fye van Uffschaten ende Seger Gysbertz soen so hy seyt gemechticht te wesen seyt Jan van Brienen so deze voirg. lude hoirs ordels affgegaen syn ende nu dit dat neeste gericht is nader claringe ende dese voirg. lude nu antwert geven ende seggen datmen se weder ant Recht werven solde &c. Ende want se dan in hoere antwert gecomen syn so hefft Jan noch staen wachten ende waeren hoere antwert ende seyt want se hoirs ordels affgegaen synt so en is men hem niet schuldich Rechte antwert te geven op syn toespraeke off hem en weren mit beteren Rechten dan dair Jan mede spreckt dat se dan mit Recht vellich syn vander anspraeke van schade ende hoeffstel ende Jan syn clegelycke guet gewonnen hefft ende want se geen Rechte antwert gegeven en hebben so en soelen se oick geen voirordel dair jn genieten ende seyt dat dat Recht is ende gert des j ordel bestaedt an Bransenborgh.

Item Bransenborgh wylt voir Rechts na dien Elbert van Schaffeler Evert Heyn Tantz soen Fye van Uffschaten ende Seger Gysberts soen gemechticht voirgengeren synt jnden Rechten op anspraeke Jans van Brienen ende hoir Recht onder een voir ordel gesat hebben des se affgegaen synt so soelen se ten neesten gericht dage na hoeren affganck weder ant Recht comen onder den selven dwanck des Rechten dair se yrst op ant Recht gecomen weren Doin se des niet so soelen se vellich wesen der anspraeke.

Item dat ordel dat Bransenborgh laeste wysden voir Recht dat wederspreken Elbert van Schaffeler ende Seger Gysberts soen gemechticht ende Fye van Uffschoten ende wysen hoir ordel te woirde gedingt hebben als datmen se yrst weder ant Recht werven solde mit badinge peydinge besatinge schatinge off anders eer se enen Richtdach hebben off wynnen off verliesen soelen moegen want se op hoir voirck ende affganck weder ledich staen als do se yrst ant Recht geworven weren ende wysen dat voir j beter Recht.

Item Elbert van Schaffeler Seger Gysbertss. ende Fye van Uffschaten gaen elck hoir ordels aff."

bron: Clairbock de 1461, fol. 9, 10 in: Riemsdijk, Th.H.F., De Hooge Bank van het Veluwsch Landgericht te Engelandersholt. Utrecht, 1874 (D), bijlage Y.

1462

"Item die buerluden van Garderen want sij oeren put niet baven ommerect en hedden en de bij den mysvall een wijff daerin vyell ende smoorde voir den wanbesorgh ten anvangh den put geoirloift weder to gebruiken ende te omme reken, gebetert met 11 Rijns. gld."

bron: Rekening Peters van Egmond, richter van Veluwe over 1462.

1462, 2 dec., ('s Donredages na Andree apostoli)

Godert, Dirc, Gosen en Corcelis van Scerpenzeel, gebroeders, en Jan van Byler beloven elkander bij te staan in de moeilijkheden, die Jan van Byler heeft wegens de doodslag door zijn knecht van Morken Philipsz. en met de familie Van Donseler.

NB Oorspr. (inv.nr.287); de zegels der oorkonders zijn verloren.

bron: Berg, F.W.J. van den, en A.P. van Schilfgaarde (+), Archief van het Huis Hackfort 1349-1983. Arnhem, 1995, blz. 101 (reg.nr. 52); Jonge, Evert de, Doodslag op de Veluwe.

In: Veluwse Geslachten, jul/aug/sep 2002, nr. 4, blz. 08

1463, 23 dec., (tot Bernevelt des Vrydages nae Sunte Thomaes' dach)

Ghijbert van Domseler aan den heer van Egmont enz. en de stad Arnhem. Verzoek, of voor een zijner borgen, Aelbert van Scaffeler, gezegeld mag worden door Johan van Dompser, en of hij vrijgeleide heeft.

bron: Gelders Archief Arnhem, Graswinckel, Inventaris Oud Archief Arnhem, inv.nr. 185, brieflijst nr. 218.

"Eerber vroeme lieve heer en guede vrunde Alsoe ick scryve solde my(ne) borgen; In den eersten Jacob van Wessel ende Aelbert van Scaffeler ende want Aelbert van Scaffeler op dese tijt gheen zegell en heeft soe heeft hij gebeden Jan van Domseler over hem te zegelen. Ende begheer hier off Uwe guetelicke bescreve(ne) antwoirde want ic geleyde van myns heren gena-de(?) hebbe en van de per-tijen off niet. Eerber vrome lieve heer en guede vrunde wat ic U to lieve vermach dair in wilt niet in spairen. Got sij mit U. Gezegelt tot Bernevelt des Vrijdags nae sunte Thomas Daeg Anno LXIII. Ghysbert van Domseler"

bron: Prins, A.H.J., Jan van Schaffelaar. Requiem voor een Gelderse Ruiters, Barneveld, 1982, blz. 170.

1464

Gerit de bastart van Culenborch [wordt] verleit door Gijsbrecht van Herdenvelt met Glinthorst in Scherpenzeel. [De eerste is gehuwd met een dochter van wijlen Elyas van Amerongen].

bron: Wageningen, Dick van, Leen- en tinsregister van het huis Amerongen 1459 -1641, blz. 1,2.

1466

Rutger Willas z van Schaffelair, vermoord buiten Amersfoort in 1466. Dader onbekend (tenminste niet genoemd).

bron: Rootselaar, W.F.N. van, Amersfoort, 777 - 1580. Tweede Deel. Amersfoort, 1878, blz. 72.

1467, okt.,

"? ta post XI m virginum (1467) Oct.: Willem van Schaffelair op jonge Evert van Weede geant.".

bron: Rootselaar, W.F.N. van, Amersfoort, 777 - 1580. Tweede Deel. Amersfoort, 1878, blz. 85.

1467, 4 dec.,

"4o post Andree, 4 Dec. Met (?) van Schaffelair als hebbende boven Sr hoer en voegel gecoff en vc Boete 1 b g"

bron: Rootselaar, W.F.N. van, Amersfoort, 777 - 1580. Tweede Deel. Amersfoort, 1878, blz. 85.

1469

Tol Terschuur.

lit: Sneller, Z.W., Deventer. Die Stadt der Jahrmärkte. in: Pfingstblätter des HGV, Weimar, 1936, S. 63.

1469, 14 mrt.,

"4a post Gregori, 16 Maart, voor: Scaffelaer op bartour byma geant in geley. Deselve op Jan...? geant."

bron: Rootselaar, W.F.N. van, Amersfoort, 777 - 1580. Tweede Deel. Amersfoort, 1878, blz. 91.

1469, 8 dec., (op Onss Liever Vrouwen dach Concepciones)

De stad Arnhem aan Heinrick van Domseler, pander te Bernevelt. Bevel, om het aan de kinderen en de weduwe van Lubbert van den Gelynde verschuldigde te betalen aan den koster Johan Maess.

bron: Gelders Archief Arnhem, Graswinckel, Inventaris Oud Archief Arnhem. inv.nr. 191, brieflijst nr. 287,

1470

"Schatting uit het ambt Barneveld"; rekening van Hendrik van Domselaar.

bron: Gelders Archief, Arnhem: Hert. Archief, inv.nr. 629 (of nr. 692?) (voorheen Archief Graafschap Buren, nr. 7.4)

NB Hierin wordt in het dorp Barneveld ook Rutger van Schaffeler vermeld, alsmede Peter van Egmont, Jan van Dompeler, Gerit van Dolre, Reynert van Langeler, Gart van Esvelt, Pelgryn van Estvelt.

1471

Uit vrees voor een overval van de Bourgondiërs nemen die van Arnhem bij Arnolds loslating, gewapende landlieden in dienst uit Nijkerk, Putten, Brummen, Epe, Barneveld en Ede.

bron: Nijhoff, deel IV

1471, 11 nov.,

Rente uit Veenschoten: [...] Jacobss van Langeler, na het overlijden van Jacob van Langeler zijn vader.

lit.: J.W. van Maren; Registers op de lenen en tinzen van het huis Scherpenzeel, 1969.

Typoschrift, blz. 11.

1471, 12 nov.,

Lubbert Jacobs van Langeler en zijn vrouw, door opdracht van "maes van de hoeve symonss myt Richolt jacob dochter van Langeler syne echte wyve na dode van jacob van langeler"; Reyner van Langeler, na het overlijden van zijn vader

NB In de bovengenoemde brieven is geen bedrag genoemd.

lit.: J.W. van Maren; Registers op de lenen en tinzen van het huis Scherpenzeel, 1969.

Typoschrift, blz. 11.

1472

Henrick van Langeler Henricus van Langhele; Arend van Slichtenhorst: XIV Boeken van de Geldersche Geschiedenisse. Arnhem, Jacob van Biesen, 1653, blz. 267: "[In 1472]. Tot dese beede[van 50.000 goudguldens, dat t.b.v. Karel van Bourgondien en hertog van Gelre Arnold] zouden allen ende een yegelijk moeten geeven [...] utgenomen [...] Geeraert, Heer van Kulenburgh zijne bloed-verwanten: [...] Henrick van Langelen [...], alle welke (om hun onvermoeyde diensten aan Arnold beweesen) van dese tien-iaerige bede, ende van alle leed, zoo sy in deze oorlogen het Vorstendom moghten hebben aengedaen, en andere breuken wierden vrij-gekend, zonder afslagh effenwel en minderingh van de bede".

1472, 28 dec.,

"Karel, hertog van Bourgondië doet afstand van zijn regt op de verbeurd verklaarde goederen van diegenen, welke de zijde van hertog Arnold en van de hertog van Kleef gehouden hadden. o.a. Henricus van Langhele."

lit. Isaac Nijhoff: Gedenkwaardigheden [...], deel IV, blz. 477.

1472, 30 dec.,

"Karel hertog van Bourgondië belooft, de schuldvorderingen te erkennen van [...] en anderen [o.a. Henricum de Langell], die de zijde van hertog Arnold gehouden hadden."

lit.: Isaac Nijhoff: Gedenkwaardigheden [...], deel IV, blz. 482

1473

Item zijn in dit jaar van de stad brieven aan de peijnders van Putten, Ermel, Eepe, Heerde, Apeldoorn, Ede, Barneveld, Scherpenzeel, Enspik en Oldebroek afgesonden, dat sij hier solden komen graven mit oeren volck.

bron: Kronijk van Arnhem, Arnhem, W. Troost en zoon, 1790, blz. 50.

1473, 10 sep.,

Hertog van Kleef gaf de peinders te Barneveld, Nijkerk, Putten en Brummen opdracht de inkomsten van de Eltense volschuldigen aan de Kleefse rentmeester van de Liemers af te dragen, hetgeen zij echter weigerden, (...) enz. Toen de hertog van Kleef zich daarop tot de abdis wendde, zei deze, dat van de Veluwse goederen tins en stedigheid aan de abdis toekwam, doch dat de hertog slechts recht had op de brevinge of harffsbede, die naar de grootte van het goed in blauwe guldens betaald werd (dat was onjuist: herfstbede en voogdgeld waren afzonderlijke betalingen).

lit.: Heringa, E., Tynsen op de Veluwe. Groningen, 1932, blz. 41, voetnoot 4

1473, 6 okt.,

Idem vernyt eedt van den goede tot Wedinchem, dat een wiltforstergoet is, in den kerspel van Garderen gelegen, daer naest gelant is Reinier van Wedinchem an d'een sijde en dat goet op den Brande an d'ander sijde.

bron: Gemeentearchief Barneveld, Collectie Bouwheer. Archiefnummer 263, inventarisnummer 453: Landgoed Wenckum.

1474/1475

"Item Ysbolt ghesant tot Elsspeet bij gheheit der schepenen om Hermans wil ten Holt want Hermen mitten deken te doen hadde, hem gegeven 6 kromst[eerten]."

lit: Hoefler, F.A., De rekeningen der stad Hattem 1460 - 1487, in: Bijdragen en Mededelingen XVI Kon. Ned. Hist. Genootschap, blz. 95 - 284, blz. 217.

1474, 6 dec.,

Karel, hertog van Bourgondië, bevestigt op verzoek van Agnes van Wisch, weduwe van Gijsbert van Bronkhorst, heer van Batenburg en Anholt, de pandverschrijving op de goederen te Nijkerk, Barneveld en Scherpenzeel, ten behoeve van haren minderjarigen zoon Jacob.

bron: Nijhoff, blz. 55 (nr. 62)

Circa 1475

"(Meiers van hoorig goed) Udell, Elspeet. Item tguet Ter Hoeve is een vryguet ind hoirt eyen burger to Hattem indt gevet to herengulden 4 gr. ind 6 gr. eyen bl.gl. 1 vym rys, 1 pair hoinre, ind daer woent eyne bouwman op."

bron: Register van hoorigen, gemerkt D., katern Barneveld. Gelders Archief Arnhem.

Inventaris Nijhoff, Hoorige goederen, 2.g.; lit.: Heringa, E., Tynsen op de Veluwe. Groningen, 1932, blz. 16 (bijl.)

Circa 1475

"Van de vryguederen in den ampt van Barnefelt. Voorthuysen. Item Gerit van Goir, eyn kaeter, ind gevet to vrygelde 3 groten. Item Ian Woltersz., eyn kaeter, ind gevet to vrygelde 2 gr. ind 1/2 vym rys ind eyn hoin. Item Gerit van der Bern, eyn vryman, vryguet, und is eyn kaeter, ind gevet to heerengulde 1 1/2 gr., 1 guldem 1 voider koirn, eyen bl., gl., 1 vym rys, eyn hoin. Und hyr is aff ver-sath eyen camp lantz ind heeft Kurtger van Estveld, eyn dienstman."

bron: Register van hoorigen, gemerkt D., katern Barneveld. Gelders Archief Arnhem,

Inventaris Nijhoff, Hoorige goederen, 2.g. lit.: Heringa, E., Tynsen op de Veluwe. Groningen, 1932, blz. 67 (bijl.)

1475, 8 mei,

Uitspraak van de Raad van Gelderland over de rechten van de goederen van de Abdis van Elten, behorende in de Hof te Appel.

NB Hierin worden op blz. 50 boerderijen genoemd in de maalschappen Harselaar, Zeumeren en Wikselaar, alsmede bij Voorthuizen: "item dat goet tot Lanckeren; Item uyt den selven goede heeft Aernt Middeldorp erve; Item Maes Hannekens goet ende heeft nu Gleyert; Item Hermkens goet dat Gooesen Luyten plach te hebben; (...) Item dat goet dat die Heeren van St. Jans tot Arnhem en Coop van Voorthuysen plach te bouwen; Item Aernt Blanckers goet; (...) Item dat goet te Wixeloo; Item dat goet to Herseler, dat Lambert van Luessen heeft."

bron: Schrassert, Johan, Stucken en documenten behoorende tot den Codex Gelro

Zutphanicus, enz. Harderwijk, 1740, blz. 44-53;

lit.: Heringa, E., Tynsen op de Veluwe. Groningen, 1932, blz. 24

1476

De naam Jan van Schaffelaar komt voor op een monsterrol met honderden namen van Henegouwse en Gelderse voetboogschutters en hun bereden escorte die zich nabij Lausanne (CH) bij Karel de Stoute voegden. Van Schaffelaar wordt in die rol 'francqenet': vrije knecht genoemd.

bron: Parijs, Archives Nationales, MSNr.j822/10.

1477/1478

"Item noch Lenert ende Spyker weder toe Aernem gereden, doe men Johan van Huse die vijftich rijns guld. toesachte in festo Laurenti, ende weder toe huys gereden, ende omme beden des drossten her Deric van der Horst toe Barnevelde gereden, verteert 3 rijns guld[en] myn 1 stuv[er]."

lit: Hoefler, F.A., De rekeningen der stad Hattem 1460 - 1487, in: Bijdragen en Mededelingen XVI Kon. Ned. Hist. Genootschap blz. 95 - 284, blz. 235/236.

1477, 5 apr., (Sabbata post Palmarum)

"Sabbata post Palmarum Cock gesant aen die peynders tot Redinchem, Ede, Scherpenzeel, Barnevelt, Nyerkerck, Hoflaken, Putten, Armel, Apeldoorn, Oldenbroick, Epe ende Heerd, als dat sij gelt solden lenen dat men Hertoch Adolff solt seynden. Dinxdaiges die S. Seruatii Cock gesant aen die peynders tot Eep, Armel ende Doerenspijck om gelt dat men solt seynden Hertog Adolph."

NB In rekening Arnhem 1477

bron: Nijhoff, deel V, aantekeningen

1477, 9 jun.,

Lambert van Bemell. "syn aindeel van vyfftien rynse guldens des jairs jairlix gainde uyt den goede geheten veenschoten also dat myt eggen myt eynden ende alle synen toebehoir gelegen is inden gericht van Scherpenzeell ende Bernefelt...alsoe den voirg Lambert van Bemell dat ain bestorven is van machtelt ja-cob van langelers dochter syn moeder seliger gedachten"

bron: Maren, J.W. van, Register op de lenen en tinzen van het huis Scherpenzeel, 1969, blz.

1478, 29 mrt., (quasimodo geniti)

Meister Peter de Uijrmaker dankt de pastoor van Barnevelt voor de betaling van het uijrwerk dat hij tot Barnevelt gemaakt heeft en beloofde dat gaande te houden zo lang hij leeft.

bron: Oud Rechterlijk Archief Harderwijk, inv. nr. 130, fol. 207.

1478, 1 mei, (Gegeven int jair onss Heren dusent vierhondert acht ende tseventich, op sinte Philips' ende sunte Jacobus' dach apostolorum, geheiten Meydach)

Agneze van Wysch, vrouwe tot Batenborch en Anholt, weduwe, verklaart de tiende Horseler in het ambt Bernevelt op zekere voorwaarden voor 6 jaar te hebben verpacht aan Mor van Domseler.

NB Afschrift op papier in inv.nr. 4100.

bron: Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1599-1795. Den Haag, 1926, deel II, blz. 84, reg.nr. 288

Agneze van Wysch, vrouwe tot Batenborch en Anholt, weduwe, verklaart de tiende Hor-seler in het ambt Bernevelt op zekere voorwaarden voor 6 jaar verpacht te hebben aan Evert van Domseler.

bron: Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1599-1795. Den Haag, 1926, deel II, blz. 85, reg.nr. 289

Agnese van Wisch, vrouwe tot Batenborch en Anholt, weduwe, verklaart de tiende Gerderbroick in het ambt Bernevelt op zekere voorwaarden voor 6 jaar te hebben verpacht aan Johan van Domseler.

bron: Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1599-1795. Den Haag, 1926, deel II, blz. 85, reg.nr. 290

1480-1482

Een feit uit het "Memorial van Feitelikheden door Herman de Vos gepleegt Ao. 1480-1482": "Item Chronijs van Meervelt quam van Voorthuijsen en wolde te Harderwijcke ter markt varen ind hadde rogge geladen die hoerde te Harderwijke te huijs so quaemen die van Putten ond namen sij den wagen met vijf paerden binnen der vrijheit van Harderwijk ind ii paerden cofte hij weder voor xiiij gulden ond drije paerden mitten wagen blaven after van welke Pilgro de Vos ii sende daer hij woont (op den Verlehorst) ond dat derde bleef toe Putten."

bron: Geldersche Volksalmanak, 1843, blz. 32

1481, 13 mrt., (Des Dinxdages post Gregorii pape)

Henrick van Domseler, Scholt van Barneveld, en Alyt Aelbertsdochter op de Dyck, echtelieden, bekennen verkocht te hebben aan Johan van Bryenen een rentebrief van 4 gouden Rijnsche guldens 's jaars uit Willem Pangelersgoed te Byssel, door Alyt geërfd van haar vader zaliger. Tot waarschap stellen zij hun huis te Barneveld. (met zegel HvD).

bron: Wijnaends van Resandt, W., Inventaris der huisarchieven op Oolde. 1923, blz. 35, nr. 23

1481, 22 sep.,

Tijdens de vierdaagse veldtocht tegen Amersfoort werd op 22 augustus het Huys Scherpenzeel, met alles wat er zich in bevond, en het dorp Scherpenzeel, waarvan de heer als alle Van Scherpenzeels fel anti-Bourgondisch was, verwoest en platgebrand. In de kroniek van Molinet werd deze operatie vermeld als "Course faite par Salézar, seigneur de Saint Martin, devant la ville de Massefort" (lees Amersfoort). De inwoners van Amersfoort deden een uitval om het eerder door de Bourgondiers buitgemaakte vee terug te veroveren. Burgemeester Jan van Westrenen met ± 400 man haalde de vijand bij Scherpenzeel in. Benoorden het dorp worden de Amersfoorters opgewacht door de ruitery uit Wijk bij Duurstede; een paar honderd man worden gedood, 233 gevangen genomen. Prof.dr. A.H.J. Prins oppert de mogelijkheid dat Jan van Schaffelaar de Wijkse ruitery aanvoerde en zich daardoor de haat van de Amersfoorters op de hals haalde (zie 16 juli 1482).

bron: Prins, A.H.J., Jan van Schaffelaar. Requiem voor een Gelderse Ruiter. Barneveld, 1982, blz. 57-58.

1482

Kwitantie van Cornelis van Langelaar aan Frederik van Egmond wegens soldij van zijn gesneuvelde broer Heymerick van Langelaar.

bron: 's-Gravenhage, Nationaal Archief, archief Nassause Domeinraad, inv.nr. 947.

1482, 8 feb.,

Rutger vander Lyndbraicke, door opdracht van Jan van Veenschoten en Wilhemke, zijn huisvrouw; "Veenschoten inden kerspelt van Scherpenzeel ende van Bernefelt"

bron: Maren, J.W. van, Register op de lenen en tinzen van het huis Scherpenzeel, 1969, blz.

1482, 15 jul.,

"Smanendages gereden to Barnefelt dair wy den scholten bescheidt hebben te wesen. Ind so die Oestenryckschen dan den kercktoern innemen en hebben wy dair nyet konnen gedoin. Smyddages geteert elck ad br(abants), f(acit) VIII kr(omstaarten)."

bron: Gelders Archief Arnhem, Huisarchief Batenburg, Rekeningen van de Batenburgse Pandgoederen, inv.nr. 91 x, fol. 169 verso

1482, 16 jul.,

Sprong van Jan van Schaffelaar van de toren te Barneveld:

"Den 16 Julij -- enz. Den selven tyt namen die van Rosendael den kercktoern te Bernevelt in maer werden omcingelt vande rutern van Amersfoort ende Niekerck, sulcx datse haer presenteerden te geven, maer die van Amersfoort en wildese niet opnemen ofte sy souden enen Jan van Schaffelaer te galm gaten uuyt werpen, ende als sy sulcx weygerden ginck den selven Scaffelaar opder tinnen ende spranck van selfs boven neder, doch en viel niet doot mer werden voort doot geslagen."

NB Deze tekst is van Aernout van Buchel, handschrift van rond 1600

bron: Utrechts Archief, Collectie Handschriften, nr. 331 - I.

"CIV. Item op den xvi dach in Julius syn sommige ruter van den Rosendael geweest, ende hebben den toern ende kerck tot Bernevelt ingenomen, ende hoere was XIX, die 't deden, ende die van Amersfoort ende die ruters van die Nyekerck toghen voer die kerck, ende brochten bussen mede, ende scoten doer den toern, ende scoten daer vier of vyf doot. Die op den toern waren gheerden spraeck te houden alst gesciede. Ende die gheen die op den toern waren hadden geern in handen gegaen, ende hem gevang-hen gegeven. Ende die van Amersfoort antwoerden, dat syse niet in handen nemen en wouden, sy en mosten enen geheten Jan van Scaffelaar te galmgaten uytwerpen van den toern, dat die gheen die op den toern waren niet en doen en wouden. Doe seyde Jan van Scaffelaar, Lieve gesellen, ic moet ummer sterven, ic en wil u in geen last brenghen. Ende ginck boven op die tynnen van den

toern staen, ende setten syn handen in syn syde, ende spranck van boven neder, mer hy en viel niet doot, mer doe hy lach, doe wert hy dootgeslagen, als voersz. staet, als my gesegt is."

bron: Matthaëus, Antonius, Veteris aevi Analecta seu Vetera aliquot Monumenta. Quae hectenus nondum visa (..), Lugduni Batavorum, 1698-1710.

1482, 16 jul.,

In een brief van kasteel Rosendael aan de stad Arnhem wordt opheldering gevraagd over een 'geschaten ruyter', waarschijnlijk Jan van Schaffelaar.

bron: Arnhem, Gelders Archief, inv.nr. 2151, folio 16.

1482, 25 jul.,

Het dorp Woudenberg ligt onder de invloedssfeer van bisschop David van Bourgondië. Aan de noordzijde daarvan ligt het huis "Geerestein" in bezit van de Hoekse Gerrit van Zuilen van Nievelt. De bisschop stuurt na de gebeurtenissen in Barneveld een groep soldaten naar "Geerestein" met de opdracht het huis in te nemen. Door verraad van een van de soldaten binnen de muren, Jan Misselink, kan "Geerestein" in de vroege ochtend van 25 juli 1482 worden ingenomen."

lit.: Maren, J.W. van, Scherpenzeel in oorlogstijd (1481-1483). De Stichtse burgeroorlog vanuit Scherpenzeels perspectief. in: Van Scarpenzele tot Scherpenzeel. Scherpenzeel, 1996.

1482, 9 sep., (des manendach past nativitatis Mariae)

"Des manendachs post nativitatis Mariae werdt den Roesendaill gewonnen."

bron: Kronijk van Arnhem. Arnhem, 1790, blz. 58.

1482, 10 okt.,

Jan van Kamphuysen, door opdracht van Lubbert Jacobs van Langelair en zijn vrouw $\frac{1}{4}$ van 15 rijne guldens per jaar;

lit.: J.W. van Maren; Registers op de lenen en tinzen van het huis Scherpenzeel, 1969.

Typoschrift, blz. 11.

1482, 16 okt.,

Jan van Kamphuijsen, door opdracht Reyner van Langeler Jacobs en zijn vrouw $\frac{1}{4}$ van 15 rijne guldens per jaar.

lit.: J.W. van Maren; Registers op de lenen en tinzen van het huis Scherpenzeel, 1969.

Typoschrift, blz. 11.

1483

Mechtelt Willem, weduwe van Schaffelaar

bron: Rootselaar, W.F.N. van, Amersfoort, 777 - 1580. Tweede Deel. Amersfoort, 1878, blz. 142.

1483, 3 jan.,

Verlenging van opheffing van het interdict op het houden van diensten in de kerk van Barneveld.

bron: Utrecht, Utrechts Archief, Bisschoppelijk archief, regest nr. 4412. lit: Prins, A.H.J, Jan van Schaffelaar. Requieim voor een Gelderse ruiter. Barneveld, 1982, blz. 67.

NB Dit heeft hoogstwaarschijnlijk te maken met de ontwijding van de kerk door oorlogshandelingen in juli 1482.

1483, 12 mrt., (Gegeven in den jaeren ons Heeren duysent vierhondert ende drie ende tachtentich, op sinte Gregorius' dach martyris)

Jacop van Bronchorst, heer tot Batenborch en Aenholt, verpandt op zekere voorwaarden voor 128 rijnsugd. aan Johan van Domseler den jongen en zijn huisvrouw Roesel de hem door de heerlijkheid van Ghelre verpande tienden Meervelt en de Stroe en, ingeval de pandschuld na 8 jaar niet is gelost, de Aerder tienden in het kerspel Bernevelt.

bron: Nijhoff, deel V, no. 142; bron: Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1559-1795. Den Haag, 1926, deel II, blz. 88, reg.nr. 302, Afschrift in inv. no. 405, fol. 1 verso. b. Afschrift naar het voorgaande in inv. no. 406, fol. 2; Pleyte, W., A. van den Bogert en H. Bouwheer, Bijdragen tot de geschiedenis van Barneveld. Meerveld en Meervelderbosch. Barneveld, G.W. Boonstra, 1886, blz. 34.

1485

Rechtzaak waarin Gijsbert van Wachtendonk, vader van de in 1483 gesneuvelde ridder Willem van Wachtendonk, wordt aangesproken door de kerkmeesters van Barneveld wegens gepleegde brandschatting. '

bron: Arnhem, Gelders Archief, Gerichtssignaten van Veluwe, 1484-1507 (17 delen), R.A.V., 17, folio 106 recto.

NB Daaruit blijkt dat de compagnie van Van Wachtendonk de kerktoren in 1482 belegerd heeft. Gijsbert van Wachtendonk was al vele jaren in het pandbezit van sommige van de hertogelijke tienden

1485/1486

"Item Lambert ther Stegen ende Johan Gerrijtss. gewest to Barnevelt opter stadt van Campens dach des Dinxedages post Galli, verteert 4 r[ijnse] guld[ens], 5 stuv[ers] ende 1 oirt climm."

bron: Hoeffter, F.A., De rekeningen der stad Hattem. in: Bijdragen en Mededelingen XVI Kon. Ned. Hist. Genootschap blz. 95 - 284, blz. 273/274.

1486

Tinsbrief waarin het huwelijk van Jan van Schaffelaar met Aleid ... vermeld staat die in dat jaar overleed. Uit dit huwelijk werd een dochter, Wendelmoet geboren.

lit.: Kalveen, C.A. van, Jan van Schaffelaar, een middeleeuwse held uit Leusden. In: Flehite XIX, blz. 18-19. NB Deze Wendelmoet zou later met een Van Dashorst zijn gehuwd.

1486, 19 apr., (Gescreven opten Wondesdach nae den Dominica Jubilate anno etc. LXXXVI)

Burgemeesters, schepenen en raad der stad Campen verzoeken burgemeesters, schepenen en raad der stad Elburch gedeputeerden naar den rechtsdag te Bernevelt bij hunne "besatte" burgers te zenden, om hen met raad bij te staan.

bron: Ven, A.J. van de, De oude archieven van de gemeente Elburg en van den Zeepolder Oosterwolde. Arnhem, Gelders Archief, 1932, blz. 326 (regist nr. 549).

1486, 10 jun., (Gescreven des Saterdages nae Bonifacii anno etc. LXXXVI)

Burgemeesters, schepenen en raad der stad Campen berichten aan burgemeesters, schepenen en raad der stad Elborch, dat zij hunne "besatte" burgers naar Bernevelt voor den drost van Veluwen willen zenden om tegen de Vosse te antwoorden, en verzoeken, twee afgevaardigden te zenden, om hen bij te staan.

bron: Ven, A.J. van de, De oude archieven van de gemeente Elburg en van den Zeepolder Oosterwolde. Arnhem, Gelders Archief, 1932, blz. 327 (regist nr. 552).

1487/1488

"Item Johan Gerrijtss. ende Henrick van Milde gewest te Barnevelt op dage der stadt van Campen s Dinxedages post Mathei, verteert 33 stuv[ers] myn 1 clim."

bron: Hoefffer, F.A., De rekeningen der stad Hattem. in: Bijdragen en Mededelingen XVI Kon. Ned. Hist. Genootschap blz. 95 - 284, blz. 282.

1488

Tinsbrief waarin Wendelmoet, dochter van Jan van Schaffelaar vermeld wordt.

bron: ?

1490, 6 jul., (Geschiet und averkommen... in dem jaer ons Heren durent vierhondert und tnegentich, des Dinstages nae sunte Peter und Pauwels' dach)

Jacop van Brunckhorst, heer van Batenberg en Anholt, verklaart, op zekere voorwaarden aan Henrick Bentyck en Johan van Hulse de hem door Arnolt hertog van Gelre verpande

inkomsten in de ambten Bernefelt, Putten, Nykercken en Ermell te hebben verpacht voor zes jaar.

bron: Martens van Sevenhoven, A.H., Het archief der Geldersche Rekenkamer, 1559-1795. Den Haag, 1926, deel II, blz. 97, reg.nr. 333

1493

Wilhelm van Culenborch en Johanna van Brienen Johansdochter maken huwelijksvoorwaarden m.b.t. o.a. gespecificeerde erven, renten en tienden te Nijkerk, Garderen en in de Duffel.

bron: Wijnaends van Resandt, W., Inventaris der huisarchieven op Oolde. 1923, blz. 37, nr. 32

1493/1494

Rekening van de bisschoppelijke vicaris van Utrecht, Johannes Martyni. Onder de uitgaven: Post XIX:

"De excessibus et correctionibus"(...) Item relaxatio pro ecclesia de Bernevelt: 1 scut 12. st."

bron: Heeringa, K., Rekeningen van het bisdom Utrecht 1378-1573, 2e deel. Rekeningen over het geestelijke gezag van den bisschop. Utrecht, 1932, blz. 75.

1493, 22 jul., (Manendach na sinte Marie Magdalene dach)

Hertog Karel verklaart overeengekomen te zijn met Gijsbert van Wachtendonk, ridder, ten aanzien van de inlossing der verpande erven, renten, tienden en assysen in de ambten Barneveld, Nijkerk en Putten.

bron: Nijhoff, blz. 47 (nr. 77)

1494

In 1494 trok de vorst van den wissel te Arnhem 168 lb. En toen bragt zelfs de dobbelschool *) van Garderen 7 lb, en die van den Ampte van Putten 39 lb.

NB *) is speelhuis

lit.: Hasselt, G. van, Hof van Gelre, z.p., 1793, blz. 94

1494, 12 mrt., (des Dingsdaigs die Sancti Gregory)

"Item des Dingsdaigs die Sancti Gregory Blomerait gegain mit sich anderen tot Barnevelt umb te vernemen off noch brouwden, enz."

bron: Hasselt, G. van, Arnhemsche Oudheden, 4e deel, blz. 12

1494, 18 jul., (twee dagen na Woensdag post Marg.)

Twee dagen na Woensdag post Marg. zendt de stad Arnhem hulp naar Barneveld en Harderwijk "alsoe die vest toe Nijkerck ynnegenomen was."

bron: Nijhoff, deel VI, blz. XXIX, aantek.

1494, 5 aug., (des Dynsedaigs post Peter ad vincula)

De gedeputeerden van het Kwartier van Veluwen aan Ailbert van der Lawick c.s. te Wage–nin–gen. Verzoek, om de ingezetenen van het ambt Bernefelt niet met graafgeld en andere lasten te bezwaren.

bron: Inv.nr. 215 (minuut) Oud-Archief Arnhem, brievenlijst nr. 469, Inventaris Graswinckel.

1494, 13 aug., (op Gonsdach post Laurentii)

Ailbert van der Lawyck aan bannerheeren, gedeputeerden en afgevaardigden der hoofdsteden van het land van Gelre, met de kleine steden te Arnhem vergaderd. Inlichtingen betreffende klachten over het bezwaren der inwoners van het ambt Bernefelt.

bron: Inv.nr. 215 Oud-Archief Arnhem, brievenlijst nr. 470, Inventaris Graswinckel

1494, 10 dec., (des Goussdages na Onser Liever Vrouwendach Conceptionis)

Elbert Roffart, overste-hoofdman ther Nykerck, aan de stad Arnhem. Verzoek, om niet Donderdag aan den Anstoet, doch Vrijdag te Barnevelt afgevaardigden te sturen, teneinde over de geweigerde betaling te spreken.

bron: Inv.nr. 215 Oud-Archief Arnhem, brievenlijst nr. 501, Inventaris Graswinckel

1494, 13 dec., (in festo Lucie)

De stad Arnhem aan de stad Harderwijck. Verslag van de onderhandelingen, met Elbert Roffart te Barnefelt gehouden.

bron: Inv.nr. 215 Oud-Archief Arnhem, brievenlijst nr. 505, Inventaris Graswinckel

1494, 14 dec., (des neesten Sonnendaiges na Sente Lucien dach virginis et martiris)

De stad Arnhem aan de panders van Ede en aan Barnefelt. Aanmaning om hetgeen het ambt nog schuldig is, te Arnhem te komen betalen.

bron: Inv.nr. 215 Oud-Archief Arnhem, brievenlijst nr. 506, Inventaris Graswinckel

1494, 17 dec., (des Wonsdages post Lucie)

De stad Arnhem aan Elbert Roffart, overste-hoofdman ter Nykirck. Verzoek, om den eerstvolgenden Zaterdag te Bernefelt te komen, teneinde te onderhandelen over de betaling der krijgslieden binnen Nykirck.

bron: Inv.nr. 215 Oud-Archief Arnhem, brievenlijst nr. 507, Inventaris Graswinckel

1494, 18 dec., (upten Donredach post Lucie)

Elbert Roffart, overste-hoofdman ther Nykerck, aan de stad Aernhem, Antwoord, dat hij Zaterdag te Barmefelt zal komen, en toezending van een vrygeleide voor zijn begeleiders.

bron: Inv.nr. 215 Oud-Archief Arnhem, brievenlijst nr. 508, Inventaris Graswinckel

1495

In dit jaar moesten op gesinne van Hertoch Karel zo veele burgers als men eenigsints ontbeeren konde, den vijand tot Scherpenzeel tegen trekken; ook moesten uit die stad wegens groit gebreck eins hoefslegers, een of twee hoefslegeren zich to Barneveld in het heir bij zijnen Marschalck vervoegen; ook gebood hij bij onderscheidene brieven dat men tot bewaring der stadspoorten eijn enz."

bron: Kronijk van Arnhem. Arn-hem, 1790, blz. 65.

1495, 25 jan., (op Sent Pouwels dach Conversionis)

Kaerle, hertog van Gelre enz., aan de stad Arnhem. Bevel, om geen krijgsvolk zonder paspoort binnen te laten, en verzoek om proviand voor de vrienden te Bernefelt.

bron: Inv.nr. 216 Oud-Archief Arnhem, brievenlijst nr. 514, Inventaris Graswinckel

1495, 25 jan.,

Herman Schrassert krijgt remissie (kwijschelding, hier van straf) voor het feit dat hij tussen 1485 en 1495 jonge Jan van Domseler had doodgeslagen. Deze was een zoon van Evert van Domseler en een zuster van Johan Schrassert en werd in de Grote Kerk van Barneveld begraven. Hij was gehuwd met Roessel Schrassert, dochter van Otto Schrassert en Gadert van Estvelt. Tevens krijgt hij remissie voor roof en brandstichting op de Veluwe en in het Sticht.

bron: Arnhem, Gelders Archief, Hertogelijk Archief, XIV Libri, li. III, fol. 114.

1495, 29 jan., (op Donresdach post Conversionis Pauli)

Kaerle, hertog van Gelre, enz. aan de stad Arnhem. Verzoek, om een of twee hoefsmeden naar den maarschalk te Bernefelt te sturen.

bron: Inv.nr. 216 Oud-Archief Arnhem, brievenlijst nr. 515, Inventaris Graswinckel

1495, aug.,

Visitatie van de Commanderij van St. Jan te Harderwijk: posten betreffende de Commanderij te Kallenbroek ("Callembrouck").

(blz. 184 - 187). Persoonsnamen: Gelmico Ghisberti, Wijne Arnoldi, Henrico de Dorneck, Luberto Foermano, Rugero (Custodes), Everardo Bartholomei, Hervicco Themarii, Johan Rutenbeck, Johanni Rutenbeck, Hermano Christiani, Jacobo Bertheld, Jacobo Henrici, Tymanno Koninck.

bron: Wiersum, E., en A. le Cosquino de Bussy, Visitatie-verslagen van de Johanniterkloosters in Nederland (1495, 1540, 1594). in: Bijdragen en Mededelingen van het Hist. Genootschap (gevestigd te Utrecht), 48ste deel. Utrecht, 1927, blz. 146 - 340.

1496, jul.,

Hertog Karel erkennende dat Evert van Dompseleer hem trouw gezworen zijne pandbezittingen, waaronder het goed te Uddeler, aan hem overgeleverd en hem oorvede gedaan heeft, vergeeft hem en zijne kinderen wat zij tegen hem hebben misdreven.

bron: Nijhoff, deel VI, no. 180

1497, 27 jul.,

Evert van Dompseleer verklaard in erfpacht te hebben genomen de Glynder en Sorchstammer tienden in Barneveld, voor 115 gld.

bron: Gelders Archief, Arnhem. Archief huis Ampsen, inv.nr. 295. Inv.nr. 305: 1533, 15 dec., overdracht van de rechten, zie aldaar

1498, 7 jan.,

Betreft het goed Achteveld in het kerspel Barneveld.

lit.: Maris, A.J., Register Stichtse leenprotocollen uit het landsheerlijk tijdvak (1394-1581) NB Komt ook voor op 9 mrt 1394; 21 mei 1407; 1425; 1434; 1440; 20 mrt 1518; 7 jun 1519; 17 jan 1524; 3 jul 1529; 31 okt 1556; 29 jul 1559; 12 jan 1576.